

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE VERİLEN KEMAN EĞİTİMİNDE
ÇİFT SES ÇALMA DURUMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ulaş ÖZER

Danışman
Prof. Yılmaz ŞENDURUR

Ankara-2006

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE VERİLEN KEMAN EĞİTİMİNDE ÇİFT
SES ÇALMA DURUMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ulaş ÖZER

Danışman
Prof. Yılmaz ŞENDURUR

Ankara-2006

**ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE VERİLEN
KEMAN EĞİTİMİNDE ÇİFT SES ÇALMA
DURUMLARININ İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ankara-2006**

ÖZET

Bu araştırma, Türkiye’deki Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde verilen keman eğitiminde Çift ses çalma durumlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma, taşıdığı amaç ve bu amaca uygun olarak izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından betimsel bir çalışmadır.

Araştırma için konuyla ilgili yurt içi ve yurt dışı kaynaklar taranmış, Türkiye’deki üniversitelerde uzun yıllardır görev yapan keman eğitimcileriyle görüşmeler yapılmış ve çift ses çalışmalarının keman eğitimindeki önemi, çift ses çalışmalarına en uygun başlama düzeyinin ne olduğu ve çift ses çalışmalarının öğrenciye nasıl verilmesi gerektiği belirlenmiştir. Ayrıca anket tekniği ile keman öğrencilerinin çift ses çalışmalarına verdikleri önem, çift ses çalarken çalgı hakimiyeti, entonasyon, fiziksel ve müzikal bakımdan ne gibi güçlüklerle karşılaştıkları belirlenmiştir. Keman öğretmenlerinin çift ses çalışmalarına verdikleri önem, çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde başlanması konusundaki görüşleri, çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yer vermenin öğrencileri çalgı

hakimiyeti, entonasyon, fiziksel ve müzikal bakımdan nasıl etkileyeceği hakkındaki görüşleri alınmıştır.

Sonuç olarak Öğrencilerin büyük bir kısmı, çift ses çalışmalarına günlük bireysel çalışmalarında yer vermemektedir. Öğrencilerin geneli çift sesli çalışmalarla keman eğitiminin başlangıç düzeyinde karşılaşmıştır. Genel olarak öğrenciler sol kollarında, sol el ve bileklerinde kasılma ve ağrı gibi sorunlar yaşamaktadırlar. Öğrencilerin büyük bir kısmı pozisyonda kalıcı çift sesleri çalarken kısmen, pozisyon geçişli çift sesleri çalarken de sıklıkla entonasyon sorunu yaşamaktadır. Öğrencilerin çift ses çalışmaya başladıktan sonra müziksel işitme derslerindeki başarısının arttığı görülmüştür. Öğrencilerin geneli çift ses çalarken müzikal olarak gerginlik ve sertlik gibi sorunlar yaşamaktadır.

Keman öğretmenlerinin geneli çift ses çalışmalarına önem vermektedir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı çift ses çalışmalarına başlangıç aşamasında başlamanın öğrenciyi çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal bakımdan geliştireceğini ve bu çalışmaların öğrencinin ileriki yaşantısını olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir.

Türkiye'deki üniversitelerde uzun yıllardır görev yapan keman eğitimcileri, çift ses çalışmalarının tek sesli çalışmalar kadar önemli olduğunu belirtmişlerdir. Genel olarak keman eğitimcileri, çift ses çalışmalarına keman eğitiminin hemen başlangıcında yer verilmesi gerektiğini ve çift ses çalışmalarının hem öğrenci, hem de öğretmen tarafından, titizlikle üzerinde durulması gereken bir konu olduğunu dile getirmişlerdir.

**THE INVESTIGATION OF DOUBLE STOPS PLAYING CONDITIONS
GIVEN AS A PART OF THE VIOLIN EDUCATION OF THE ANADOLU
HIGH SCHOOLS OF FINE ARTS**

(Thesis For Master's Degree)

Ulaş ÖZER

**GAZİ UNIVERSITY
EDUCATION FACULTY
MUSIC EDUCATION DEPARTMENT
Ankara-2006**

ABSTRACT

This investigation was made for the purpose of fixing the conditions of double stops playing in the education given in the Anadolu High Schools of Fine Arts in Turkey.

The investigation is a descriptive study in the point of view of its supported purpose, the method followed suitable for that purpose and the quality of gathered datum.

For the investigation, domestic and foreign sources about the subject has been scanned; conversations with music authorities, who are accepted as expert in their field, have been made and the importance of double stops studying in the education of violin, what most suitable level for the beginning of double stops studying is, and how the double stops playing must be given to students are determined. In addition, the importance that the violin students give to double stops playing and the physical and musical problems that they encounter while playing double stops from the point

of view of the musical instrument domination and intonation have been determined by the poll technique. The opinions of violin teachers about the importance they give to double stops playing, their view in the subject of beginning to double stops playing in the beginning level of the violin education and how the beginning to double stops playing in the beginning level of violin education would effect the students in the musical instrument domination, intonation and musical subjects have been taken.

To come conclusion, most of the students do not include double stop playing in their personal daily works. Most of the students meet with double stops playing in their beginning level of violin playing. Generally students experience spasm and ache in their left arms, left hands and wrists. Most of the students experience the intonation problem partly while they are playing permanent double stops in the position and frequently while they are playing temporary positions.

The success of the students in their musical hearing lessons have increased after they begin double stops playing. Most of the students experience problems like musically tightness and hardness while playing double stops.

Most of violin teachers give importance to double stops playing. Most of the teachers think that to begin double stops playing in the beginning level will develop the student in the point of musical instrument domination, intonation and musical and these studies will affect the future life of positively.

In Turkey. Violin educators that are accepted as the experts in their fields clarified that double stops playing is as important as normal violin works. In general violin educators express that the double stops playing must be in the beginning of violin education and the double stops playing is a subject that must be stressed fastidiously by both students and teachers.

TEŞEKKÜR

Bu güne kadar hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, her zaman yanımda olan aileme, birlikte çalıştığımız yedi yıl boyunca ve “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Verilen Keman Eğitiminde Çift Ses Çalma Durumlarının İncelenmesi” konulu araştırmamın her safhasında değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren keman hocam ve danışmanım sayın Prof. Yılmaz ŞENDURUR’a, hiçbir karşılık beklemeden beni kemanla tanıştıran, bana kemana sevdiren hocam sayın Semra FAYEZ’e, istatistiksel analizlerde yardımını esirgemeyen sevgili arkadaşım Alper ÇUHADAROĞLU’na, anket sorularını içtenlikle yanıtlayan öğretmen ve öğrencilere, değerli görüşlerine başvurduğum keman eğitimcilerine ve her zaman onlarla birlikteyken mutlu olduğum sevgili arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	ix
BÖLÜM 1.....	1
1.1. Müzik Eğitime Genel Bir Bakış.....	1
1.2. Çalgı Eğitimi.....	3
1.3. Yaylı Çalgı Eğitimi.....	4
1.4. Keman Eğitimi.....	5
1.5. Problem Durumu.....	6
1.6. Problem Cümlesi.....	8
1.7. Alt Problemler.....	8
1.8. Araştırmanın Önemi.....	9
1.9. Sayılılar.....	10
1.10. Sınırlılıklar.....	11
BÖLÜM 2.....	12
İLGİLİ YAYINLAR.....	12
2.1. İlgili Yayın ve araştırmalar.....	12
2.1.1. Entonasyon.....	12
2.1.2. Çift Ses Çalışmaları.....	16
2.1.2.1. Çift Seslerde Pozisyon Geçışı.....	19
2.1.2.2. Ünisonlar.....	20
2.1.2.3. İkili Aralıklar.....	20
2.1.2.4. Üçlü aralıklar.....	21
2.1.2.5. Dörtlü Aralıklar.....	22
2.1.2.6. Beşli Aralıklar.....	23

2.1.2.7. Altılı Aralıklar.....	24
2.1.2.8. Sekizli Aralıklar (Oktavlar).....	25
2.1.2.9. Onlu Aralıklar.....	25
2.1.3. Müzikalite.....	26
BÖLÜM 3.....	28
YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırmanın Niteliği.....	28
3.2. Evren ve Örneklem.....	29
3.3. Verilerin Toplanması.....	35
3.4. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi.....	36
BÖLÜM 4.....	37
BULGULAR VE YORUMLAR.....	37
4.1. Keman Öğrencileri Hakkında Kişisel Bilgiler.....	37
4.2. Keman Öğrencilerinin Günlük Çalışmalarında Çift Ses Çalışmalarına Verdikleri Öneme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	40
4.3. Öğrencilerin Kemanda Çift Ses Çalarken Çalgı Hakimiyeti Bakımından Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	41
4.4. Öğrencilerin Kemanda Çift Ses Çalarken Fiziksel Bakımdan Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	44
4.5. Öğrencilerin Kemanda Çift Ses Çalarken Entonasyon Bakımından Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	47
4.6. Öğrencilerin Kemanda Çift Ses Çalarken Müzikal Bakımdan Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	52
4.7. Öğrencilerin Çift Ses Çalışmalarına Başlangıç Zamanı İle Yaşadığı Çalgı Hakimiyeti Sorunlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablolar.....	56
4.8. Öğrencilerin Çift Ses Çalışmalarına Başlangıç Zamanı İle Yaşadığı Fiziksel Sorunların Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	60
4.9. Öğrencilerin Çift Ses Çalışmalarına Başlangıç Zamanı İle Yaşadığı Entonasyon Sorunlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	62
4.10. Öğrencilerin Çift Ses Çalışmalarına Başlangıç Zamanı İle Yaşadığı Müzikal Sorunların Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	65
4.11. Keman Öğretmenleri Hakkında Kişisel Bilgiler.....	69

4.12. Keman Öğretmenlerinin Çift ses Çalışmalarına Verdikleri Öneme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	72
4.13. Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Çift Sesli Etüt ve Alıştırmaların Kullanılması Hakkında Keman Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	76
4.14. Çift Ses Çalışmalarında Keman Öğretmenlerinin Kullandıkları Metot, Etüt ve Eserlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	83
4.15. Keman Eğitimcilerinin Deşifre Edilmiş Görüşleri.....	84
BÖLÜM 5.....	91
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	91
5.1. Sonuçlar.....	91
5.2. Öneriler.....	95
KAYNAKÇA.....	97
EKLER.....	100

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 3.2.1 Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki Toplam Lise 3. Sınıf Keman Öğrencileri İle Anket Uygulaması Yapılan Öğrencilerin Dağılımı.....	31
Çizelge 3.2.2. Örneklemi Oluşturan Keman Öğrencilerinin Okullara Göre Dağılımı.....	32
Çizelge 3.2.3. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki Toplam Keman Öğretmenleri İle Anket Uygulaması Yapılan Öğretmenlerin Dağılımı.....	33
Çizelge 3.2.4. Örneklemi Oluşturan Keman Öğretmenlerinin Okullara Göre Dağılımı.....	34
Çizelge 4.1.1. Keman Öğrencilerinin, Kaç Yıldır Keman Çaldıkları Bakımından dağılımı.....	38
Çizelge 4.1.2. Keman Öğrencilerinin “Çift Ses Çalma”nın Ne Anlama Geldiği Konusundaki Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	38
Çizelge 4.1.3. Keman Öğrencilerinin Çift Ses Çalışmalarına Keman Çalışmalarının Hangi Düzeyinde Başladıklarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	39
Çizelge 4.2.1. Keman Öğrencilerinin Günlük Çalışmalarında Çift ses Çalışmalarına Yer Verme Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	40
Çizelge 4.3.1. Çift Ses Çalışmalarının Çalgı Hakimiyetini Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	41

- Çizelge 4.3.2.** Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Yapılan Çift Ses Çalışmalarının Çalgı Hakimiyetini Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar 41
- Çizelge 4.3.3.** Keman Öğrencilerinin Tek Sesli Çalışmalarda Kendilerine Olan Güvenlerini Keman Çalışlarına Aktarabilme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....42
- Çizelge 4.3.4** Keman Öğrencilerinin Çift Ses Çalışmalarında Kendilerine Olan Güvenlerini Keman Çalışlarına Aktarabilme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....42
- Çizelge 4.3.5.** Keman Öğrencilerinin Aynı Pozisyondaki Çift Sesleri Birbirine Bağlamada Sorun Yaşama Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....43
- Çizelge 4.3.6.** Keman Öğrencilerinin Pozisyon Geçişli Çift Sesleri Birbirine Bağlamada Sorun Yaşama Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....43
- Çizelge 4.4.1.** Kemanda Çift ses Çalışmalarının Öğrencilerin Vücutlarında Fiziksel Bir Gerilim ya da Kasılmaya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....44
- Çizelge 4.4.2.** Kemanda Yapılan Çift ses Çalışmalarının, Öğrencilerin Sol Kollarında Kasılma ve Ağrıya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....45
- Çizelge 4.4.3.** Kemanda Yapılan Çift ses Çalışmalarının, Öğrencilerin Sağ Kollarında Kasılma ve Ağrıya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....45

- Çizelge 4.4.4.** Kemanda Yapılan Çift ses Çalışmalarının, Öğrencilerin Sol Elllerinde veya Bileklerinde Kasılma ve Ağrıya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....46
- Çizelge 4.4.5.** Kemanda Yapılan Çift ses Çalışmalarının, Öğrencilerin Sağ Elllerinde ve Bileklerinde Kasılma ve Ağrıya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....46
- Çizelge 4.5.1.** Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Yapılan Çift Ses Çalışmalarının Öğrencinin Entonasyon Gelişimine Olan Etkileri Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....47
- Çizelge 4.5.2.** Keman Öğrencilerinin Tek Sesli Bir Dizi Etüt veya Eser Çalarken Entonasyon Sorunu Yaşama Durumlarına İlişkin bulgular ve yorumlar 48
- Çizelge 4.5.3.** Keman Öğrencilerinin Pozisyonda Kalarak Çalınan Çift Sesli Dizi Etüt veya Eserlerde Entonasyon Sorunu Yaşama Durumlarına İlişkin bulgular ve yorumlar.....48
- Çizelge 4.5.4.** Keman Öğrencilerinin Pozisyon Geçişli Çift Sesleri Çalarken Entonasyon Sorunu Yaşama Durumlarına İlişkin bulgular ve yorumlar.....49
- Çizelge 4.5.5.** Keman Öğrencilerinin Entonasyon Problemlerini Düzeltmek veya Entonasyonlarını Geliştirmek İçin Özel Çalışmalar Yapıp Yapmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....49
- Çizelge 4.5.6.** Çift Sesli Dizi Etüt ve Eser Çalışmalarının, Entonasyon Gelişimini Nasıl Etkilediği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar...50
- Çizelge 4.5.7.** Çift Sesli Dizi, Etüt ve Eser Çalışmalarının, Müziksel İşitme Yeteneğinin Gelişimini Nasıl Etkilediği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....50

- Çizelge 4.5.8.** Kemanda Çift sesli Dizi, Etüt ve Eser Çalışmalarının Öğrencilerin Müziksel İşitme Derslerindeki Başarısını Nasıl Etkilediği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....51
- Çizelge 4.6.1.** Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Yapılan Çift Ses Çalışmalarının Öğrencinin Müzikal Gelişimini Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....52
- Çizelge 4.6.2.** Çalıştıkları Eser veya Etütte Çift sesli Bir Pasajın Gelmesinin, Keman Öğrencilerini Müzikal Olarak Sertleşme Bakımından Nasıl Etkilediğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....52
- Çizelge 4.6.3.** Keman Öğrencilerinin Çift Ses Çalarken yaya ne kadar basınç uyguladıklarına ilişkin bulgular ve yorumlar.....53
- Çizelge 4.6.4.** Keman Öğrencilerinin Çift Ses Çalarken Yayaya Uyguladıkları Basıncın Fazla Olması Nedeniyle, Müzikal Olarak Gerginlik ve Sertlik Gibi Sorunlar Yaşama Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....54
- Çizelge 4.6.5.** Öğrencilerin Yaptığı Çift ses Çalışmalarının, Fiziksel Gerginlikten Kaynaklanan, Sert Çalma ve Müzikalitenin Gereklere Yerine Gibi Sorunlara Neden Olup Olmadığı Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar...54
- Çizelge 4.6.6.** Çalıştıkları Eser veya Etütte Çift sesli Bir Pasajın Gelmesinin, Keman Öğrencilerini Çift Ses Çalarken Korku ve Kaygı Duyma Bakımından Nasıl Etkilediğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....55
- Çizelge 4.7.1.** Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 8. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....56
- Çizelge 4.7.2.** Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 9. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....57

Çizelge 4.7.3. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 10. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	58
Çizelge 4.8.1. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 11. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	60
Çizelge 4.9.1. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 18. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	62
Çizelge 4.9.2. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 19. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	63
Çizelge 4.10.1. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 26. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	65
Çizelge 4.10.2. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 27. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	66
Çizelge 4.10.3. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 29. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo.....	67
Çizelge 4.11.1. Keman Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri.....	69
Çizelge 4.12.1. Keman Öğretmenlerinin Çift Ses Çalışmalarına Keman Derslerinde Yer Verilmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	72
Çizelge 4.12.2. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarının Keman Derslerinde Ayrı Bir Çalışma Bölgesi (Konu) Olarak Ele Alınması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	73

- Çizelge 4.12.3.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarının, Öğrencinin Çalgı Hakimiyetinin Gelişimi Bakımından Gerekliliği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....74
- Çizelge 4.12.4.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarının, Öğrencinin Entonasyon Gelişimi Bakımından Gerekliliği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....74
- Çizelge 4.12.5.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarının, Öğrencinin Müzikal Gelişimi Bakımından Gerekliliği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....75
- Çizelge 4.13.1.** Keman Öğretmenlerinin, Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Boş Tellerde Çift Ses Çalışmalarına Başlanması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....76
- Çizelge 4.13.2.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin çalgı Hakimiyetini Ne Yönde Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....77
- Çizelge 4.13.3.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin Entonasyon Gelişimini Ne Yönde Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....78
- Çizelge 4.13.4.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin Müzikal Gelişimini Ne Yönde Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....79
- Çizelge 4.13.5.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin İleriki Yaşantısındaki Çalgıya Hakim Olma Durumunu Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....80

- Çizelge 4.13.6.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanması, Öğrencinin İleriki Yaşantısındaki Entonasyonunu Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....81
- Çizelge 4.13.7.** Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanması, Öğrencinin İleriki Yaşantısındaki Müzikalitesini Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....82
- Çizelge 4.14.1.** Keman Öğretmenlerinin, Derslerinde Hangi Etüt ve Eserleri Kullandıklarına İlişkin Bulgular ve yorumlar.....83

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Müzik Eğitime Genel Bir Bakış

Eğitim bir mühendislik bilimidir. Eğitimin amacı, kültürün ve bilginin yeni kuşaklara aktarılması; bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişme ve başarının artırılması; potansiyel yetenek gelişiminin ve olgunluğun sağlanması; kişilik gelişimi ve çevreye uyumunun sağlanmasıdır (Kaplan, 1998:14).

Eğitim yoluyla, birey ve toplum arasında bir etkileşim meydana gelir. Bireydeki değişimler, toplumun gelişmesini; toplumun gelişmesi, bireyin gelişimini etkiler. Eğitim yoluyla bireyin toplumla olan iletişiminin ve etkileşimin daha düzenli, sağlıklı, etkili ve verimli olması beklenir.

Diğer bilim ve sanat dallarında olduğu gibi, müzikte de bireyin başarıya ulaşması yoğun ve disiplinli bir çalışma gerektirir. Bireyin müzikte bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlarıyla kendine özgü ve ileri seviyede gelişmesi ancak müzik eğitimiyle mümkündür.

Müzik bugüne kadar çok çeşitli biçimlerde, defalarca tanımlanmıştır. Bu tanımların bir çoğunda yer alan temel düşünceye göre, “müzik, duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür” (Uçan, 1997:10).

Eğitim insanı ve insanın davranışlarının geliştirilmesinde; toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetişkinleştirmede en etkili süreçtir. “Çağdaş eğitim, bilim sanat ve teknik olarak adlandırılan üç genel konu alanını, belli bir felsefi bütünlük içinde kapsayan bir çerçevede düzenleyip gerçekleştirmeye çalışılır. Müzik eğitimi ise, daha çok sessel ve işitsel nitelikli bir sanat eğitimi olarak güzel sanatlar eğitiminin en önemli dallarından birini oluşturur.”

“Müzik eğitimi, temelde, bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış geliştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış geliştirme sürecidir. Bu süreçte daha çok eğitim gören bireyin (çocuğun/ gencin, öğrencinin)kendi müziksel yaşantısı temel alınır, bu temelden yola çıkılarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı, düzenli ve yöntemli bir yol izlenir ve bu yolla belirli hedeflere erişilir. Müzik eğitimi yoluyla, birey ile çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili ve daha verimli olması beklenir”(Uçan,1997:14).

Kısaca müzik eğitimi, “bireyin müziksel davranışını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme veya geliştirme” sürecidir diyebiliriz. Müzik eğitimini üç ana türe ayrılmıştır; “genel müzik eğitimi”, “özengen müzik eğitimi” ve “mesleki müzik eğitimi” (Uçan,1997:30).

Genel müzik eğitimi, “ ‘insanca yaşam’ için gerekli asgari-ortak genel müzik kültürünü kazandırmayı amaçlar.” Özengen ve mesleki müzik eğitiminin temelinde genel müzik eğitimi bulunur. Çünkü genel müzik eğitimi herkese yöneliktir ve zorunludur. Genel müzik eğitimi, özengen ve mesleki müzik eğitiminin temelini oluşturur ve yönlendirici nitelik taşır. “Özengen müzik eğitimi, müziğe ya da müziğin belli bir dalına özengence (amatörce) ilgili, istekli ve yatkın olanlara yönelik olup, etkin bir müziksel katılım, zevk ve doyum sağlamak ve bunu olabildiğince sürdürüp geliştirmek için gerekli müziksel davranışlar kazandırmayı amaçlar” Mesleki müzik eğitimi ise müziği ya da bir dalını meslek olarak seçen, müziğe belli bir düzeyde yeteneği bulunan kişilere yöneliktir ve mesleki müziksel davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar. (Uçan,1997:31-32).

1.2.Çalgı Eğitimi

Mesleki müzik eğitiminin önemli bir boyutu da çalgı eğitimidir. Çalgı eğitiminde amaç, ister yorumcu ister eğitimci olsun bireyin, tüm mesleki yaşamı boyunca çalgısını teknik ve müzikal bakımdan işlevsel olarak kullanabilmesini sağlamaktır.

“Swanwick’e (1984:142) göre, müzik öğretimiyle karşılaştırıldığında, çalgı eğitimi, bilgi ve değer verme açısından bakıldığında anlaşılması nispeten daha kolay görülmektedir. Çalgı eğitiminin genellikle bireysel bir ders konumunda olması, böyle bir görünüme sahip olmasının başlıca nedenlerinden biri olarak belirtilebilir” (Büyükkayıkçı, 2004:2).

Çalgı eğitimi alan öğrenciler, çalgı çalma becerisini kazanmakla beraber, toplu müzik yapma becerilerini geliştirerek, beğenileri ve sosyal yönleri de gelişerek birey olarak kendilerini daha iyi ifade edebilmektedirler. (Özay, 2005:3).

Çalgı eğitiminde etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için, öğrencinin belli bir öğrenme gücüne sahip olması, öğrenme süreçlerinden bilinçli olarak geçmesi, fiziksel ruhsal ve zihinsel olarak öğrenmeye hazır olması, belli bir beklenti düzeyinin oluşması, öğretmenin yaptığı önerileri dikkate alması, kendine ve öğretmene güvenmesi gerekmektedir (Şendurur, 2001:154).

Müzik eğitiminin hangi türünde olursa olsun, çalgı eğitimi öğrencinin kendini özgürce ifade etmesi, ve bir şeyi başarıyor olması gibi psikolojik gereksinimlerini karşılar. Bu öğrencinin daha sonraki yaşamını olumlu bir şekilde etkileyecektir. Çalgı eğitimiyle öğrenciler yaşamları içerisinde iyi ile kötüyü, güzel ile çirkini ayırt edip, özgüvenli bir şekilde karar verme yetisi kazanacaklardır.

1.3.Yaylı Çalgı Eğitimi

Yaylı çalgı eğitimi, çalgı eğitiminin alt dallarından biridir. Yaylı çalgı eğitiminin, mesleki müzik eğitimi veren kurumlardaki önemi büyüktür. Bunun nedeni yaylı çalgıların insan seninden esinlenerek yaratılmış olmaları, senfonik ve yaylı çalgı orkestralarının temelini oluşturmaları ve müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda öğrenim gören öğrenciler içinse, yaylı çalgıların öğretmenlik süreçlerinde rahat kullanılabilir nitelikte olmalarıdır.

Yaylı çalgı eğitiminde başarılı olabilmek için öğrencinin ruhsal ve bedensel yetenek bakımından gelişmiş olması gerekir. Ruhsal yetenek, öğrencinin müziğe bakış açısı, müziği anlaması, müziksel beğenisi, müziksel duyarlılığı, müziği yorumlaması ve müzikalitesine ilişkin davranışlarıyla ilgilidir. Bedensel yetenek ise, çalgı çalmaya dönük, vücudun fizyolojik ve özellikle kişiye özgü yapısıyla ilgilidir. Öğrencinin yaylı çalgı çalmada başarılı olması, bu iki yeteneğin dengeli olarak gelişmesiyle mümkün olabilir (Ertem, 1997:16).

Çalgı eğitiminin bütün alt kollarında olduğu gibi, yaylı çalgı eğitimi de hem öğrenci hem de öğretmen için zor bir süreçtir. Öğretmenin, öğrenciye nasıl yaklaşması gerektiğini biliyor olması önemlidir. Öğretmen, öğrencisini çok iyi tanımalı, ona nasıl davranacağını çok iyi bilmeli, bir eseri çalışırken verdiği örnekleri onun yaşantısından seçerek, onun çalıştığı eserle özdeşleşmesini sağlamalıdır. Öğrenciye verilen ödevler titizlikle seçilmeli, öğrenci dersteyken bu ödevler gözden geçirilmeli ve öğrenci nasıl çalışması gerektiğini anlamalıdır. Bu öğrencinin başarısını olumlu bir şekilde etkileyecektir.

Yaylı çalgı eğitimi, temel öğrenme becerilerinin gelişimine çok fazla yarar sağlar. Duyuşsal algıyı ve beğeniyi (güzel-çirkin ayrımı) geliştirir. Aynı zamanda kol-vücut bağımsızlığı gibi küçük ve büyük motor koordinasyonuna (devinişsel eşgüdüm) da yarar sağlar (Özay, 2005:4).

1.4.Keman Eğitimi

Keman yaylı çalgılar ailesinin en küçük üyesidir. “Ses renginin etkileyici güzelliğiyle insanın değişen ruh durumlarını ifade edebilen anlatım zenginliği, onu ideal bir solo çalgı düzeyine yükseltmiştir”(Say, 2002:290).

Keman barok çağdan günümüze kadar artan bir ilgi ile varlığını sürdürmektedir. İnsan sesinden esinlenerek yaratıldığı için sesi insan ruhunu derinden etkiler. Yaylı çalgılar ailesinden olan keman, ses rengi, hiçbir çalgıda olmayan virtüözite imkanı ve engin ifade gücü ile müzik dünyasında önemli bir konuma sahiptir (Delikara, 2002:2).

Keman, klasik müzikte kullanıldığı gibi, caz müziğinde, eğitim müziğinde, halk müziklerinde, geleneksel müziklerde ve daha adını sayamadığımız bir çok müzik türünde de etkin olarak kullanılmaktadır.

“Kemanın atası, Avrupa’da orta çağdan beri yaygın biçimde kullanılmış olan ‘Viol’ ya da ‘Viel’dir. 16. Yüzyıldan başlayarak büyük gelişim gösteren ve değerini kabul ettiren kemanın çalgı müziğindeki önemli yeri yüzyıllar içinde yükselmiştir. 17. Yüzyıldan itibaren keman için eser yazan besteciler, çalgının ustalıklı kullanılması yol açan heyecan verici yeni teknikler geliştirmişlerdir. Onların yazdığı eserlerin yorumlarında daha dolgun, parlak ses renklerine gereksinim duyulduğu için, tellerin daha fazla gerilimi kaldırabilmesini sağlamak üzere çalgıda birbirini izleyen değişiklikler yapılmıştır. Keman çalma sanatının çok önemli bir parçası olan yay tekniğinin gelişim göstermiş bulunması, doğrudan doğruya bu bağımsız parça ile ana parça olan çalgının geliştirilen olanaklarından kaynaklanır” (Say, 2002:291).

Sanat, insanoğlunun varoluşundan bu yana vazgeçemediği, onsuz olunamayan bir olgu olmasının yanı sıra, her çağda uygarlığın bir simgesi olarak görülmüştür. Günümüz çağdaş toplumlarında bilim ve teknolojinin ışığında sanat eğitiminin bir boyutu olarak “keman eğitimi” de gelişmekte, kendini yenilemekte, daha pratik ve

işlevsel öğretim yöntemleriyle daha verimli olma yolunda ilerlemektedir (Delikara, 2002:2)

Keman çalmada bireyin özellikleri önemlidir. Öğrencinin bazı temel niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu nitelikler; müziksel, fiziksel ve ruhsal nitelikler olarak sıralanabilir. Müziksel nitelikler, işitme yeteneği, ritim duygusu, müzikalite ve yaratıcılık; fiziksel nitelikler, sağlam ve sağlıklı bir bedensel yapı, duyu organlarında tam duyarlılık ve uyumluluk, el ve parmak yapısı ile iki kol arasındaki eşgüdüm ve refleksler; ruhsal nitelikler ise zeka, dikkat, müziksel bellek, algılama, sabırlı olma ve keman çalmaya isteklilik olarak özetlenebilir (Akbulut, 1973:14).

Keman eğitiminde de diğer çalgılarda olduğu gibi, öğrencinin kemana başlangıç yaşı önemlidir. Öğrencinin kas ve kemik gelişimi yavaşladığında, iyi bir keman tekniğine sahip olması epey güçleşir.

Mason, her bireye çocukken okuma yazma öğretildiği gibi, müziğin de öğretilmesi gerektiğini vurgulamış ve bunun gerçekleşmesindeki en önemli etkenin çocuk yaşlarda eğitime başlamak olduğunu belirtmiştir.

Kodaly ise onbeş yaşın altındaki herkesin, bu yaşın üstünde olanlardan daha fazla yetenekli olduğunu ileri sürmüştür.

1.5. Problem Durumu

Türkiye’de keman eğitimi veren örgün eğitim kurumlarından biri de Anadolu Güzel Sanatlar Liseleridir. Bu okullarda lise çağına gelmiş öğrenciler öğrenim görmektedir. Keman eğitimi hem öğrenci hem de öğretmen için zorlu bir süreçtir. Öğretmenin konusuna-çalgısına hakim olması ve öğrenciyi motive edecek heyecanı yaşayıp bunu öğrenciye verebilmesi gerekir. Öğrencinin çalgıya olan yatkınlığı, keman çalmadaki

başarıyla doğru orantılıdır. Fakat öğretmenin kendi bilgilerini öğrenciye nasıl aktardığı ve bunda ne derecede başarılı olduğu, öğrencinin yeteneği ne olursa olsun başarıyı doğrudan etkileyecek en önemli faktörlerden biridir. Müzikte bir icranın kalitesi ve güzelliği detaylarda saklıdır. Bir icracı, detayların üzerinde ne kadar özenli ve önem vererek çalışırsa, o eserin dinleyici üzerinde olan etkisi o kadar büyük olur. Keman eğitiminde de öğretmen bir icracı gibi çalışmalıdır.

Keman çalmanın en önemli unsurlarından biri de çift ses çalışmalarıdır. İki sesi birbiriyle kaynaştırıp tınlatmak oldukça zordur. Çift ses çalışmalarına, keman eğitiminin hemen başında yer vermek, öğrencinin ilerideki çalışmalarında ve icralarında karşılaşacağı güçlükleri, gerginlikleri ve tedirginlikleri azaltacaktır. Eğitimin her alanında olduğu gibi, kemanda çift ses öğrenme-öğretme sürecinde de sorunlar yaşanmaktadır. Öğrencinin doğru yöntemle çalışması ve nasıl çalışacağını bilmesi önemlidir. Öğrencilerin yaylı çalgı öğrenirken de bireysel çalışmalarında da güçlüklerle karşılaştıkları gözlenmiştir. Dolayısıyla öğrenciler kemanda çift ses çalarken de bazı güçlüklerle karşılaşır. Bilindiği gibi çift ses çalışmalarının keman eğitiminde önemli bir yeri vardır. Bu noktada, kemanda çift ses çalışmalarına verilen önem nedir? Öğrencilerin çift ses çalarken çalgı hakimiyeti, entonasyon, fiziksel ve müzikal bakımdan karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Çift ses çalışmalarına keman eğitiminin hemen başında başlanması, çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal bakımdan öğrenciyi nasıl etkileyebilir? Soruları önem kazanmaktadır. Bu nedenle “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde verilen keman eğitiminde çift ses çalma durumlarının incelenmesi” konusu bir problem olarak ele alınmıştır.

Kemanda çift ses çalışmaları, keman eğitiminin vazgeçilmez bir ögesidir. Bu nedenle Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde eğitim gören keman öğrencilerinin çift ses çalışmalarına verdikleri önem, karşılaştıkları güçlükler; buradaki keman öğretmenlerinin çift ses çalışmalarına verdikleri önem ve keman eğitiminin hemen başında, çift ses çalışmalarının kullanılmasının gerekliliğine olan yaklaşımları ve buna ilişkin, çeşitli üniversitelerde uzun yıllardır keman eğitimcisi/ keman sanatçısı yetiştiren ve alanlarında uzaman olan, ulaşabildiğimiz dört keman eğitimcisinin görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırmada kapsanan problem ve alt problemler buna göre oluşturulmuştur.

1.6. Problem Cümlesi

Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde verilen keman eğitiminde çift ses çalışmalarına ne ölçüde önem verilmektedir?

1.7. Alt Problemler

Bu problemin çözümü için aşağıdaki alt problemlerin çözülmesine gerek duyulmuştur.

1. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde verilen keman eğitiminde, çift ses çalışmalarına verilen önem nedir?
2. Öğrencilerin kemanda çift ses çalarken çalgı hakimiyeti bakımından karşılaştığı sorunlar nelerdir?
3. Öğrencilerin, kemanda çift ses çalarken karşılaştığı fiziksel sorunlar nelerdir?
4. Öğrencilerin, kemanda çift ses çalarken karşılaştığı entonasyon sorunları nelerdir?
5. Öğrencilerin, kemanda çift ses çalarken karşılaştığı müzikal sorunlar nelerdir?
6. Öğrencilerin ift ses çalışmalarına başlangıç zamanı ile yaşadığı fiziksel sorunlar arasında bir ilişki var mıdır?
7. Öğrencilerin ift ses çalışmalarına başlangıç zamanı ile yaşadığı entonasyon sorunları arasında bir ilişki var mıdır?

8. Öğrencilerin çift ses çalışmalarına başlangıç zamanı ile yaşadığı müzikal sorunlar arasında bir ilişki var mıdır?
9. Keman eğitiminin başlangıç düzeyinde, çift sesli etüt ve alıştırma çalışmalarının kullanılması hakkında, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde keman eğitimi veren öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
10. Keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift sesli etüt ve alıştırma çalışmalarının kullanılması hakkında, uzun yıllardır üniversitelerimizde keman eğitimcisi/sanatçısı yetiştiren keman eğitimcilerinin görüşleri nelerdir?
11. Çift ses çalışmalarının öğrenciye nasıl verilmesi gerektiğine ilişkin, üniversitelerimizde uzun yıllardır görev yapan keman eğitimcilerinin görüşleri nelerdir?
12. Çift ses çalışmalarında kullanılan kaynaklar (Dizi,alıştırma,etüt,eser) nelerdir?

1.8. Araştırmanın Önemi

Araştırma, Türkiye’de keman eğitimi veren Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde, öğrencilerin çift ses çalışmalarına verdikleri önemi ve çift ses çalarken karşılaştıkları sorunları belirleyip; keman öğretmenlerinin, çift ses çalışmalarına verdikleri önemi ve keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift sesli etüt ve alıştırma çalışmalarının kullanılması konusunda yaklaşımlarını ve Türkiye’deki çeşitli üniversitelerde uzun yıllardır keman eğitimcisi/ keman sanatçısı yetiştiren dört keman eğitimcisinin bu konudaki görüşlerini alarak; keman eğitiminin hemen başında yapılan çift ses çalışmalarının, öğrencilerin çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal gelişimlerine olan etkilerini ortaya koymayı amaçlamıştır.

Müzik eğitiminin amacı, bireye yeni müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışlarında değişiklikler oluşturma veya müziksel davranışlarını geliştirmektir. Öğrencilere verilen müzik eğitiminin türü ne olursa olsun başarıya

ulaşmak için teknik ve müzikal detayların üzerinde durmak gerekir. Kemanda çift ses çalışmaları da, üzerinde titizlikle durulması gereken önemli konulardan biridir. Öğrencilerin çift ses çalmaya, kemana başlangıç aşamasında başlamaları gerekmektedir. Bu dönemde yapılan çift ses çalışmaları öğrencinin çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal bakımdan gelişimini olumlu yönde etkileyecektir. Kemana yeni başlayan öğrenciler, teknik olarak bir çok konuyu çift ses çalışmalarıyla daha rahat ve doğru olarak öğreneceklerdir. Öğrenciler çaldıkları sesleri bir alt ya da üst sesle aynı anda çalıp tınlatarak, hem doğru sesi bulacak, hem de aralık duyma kabiliyetlerini geliştireceklerdir. Ayrıca, çift ses çalma öğrencilerde bir davranış olarak gelişecek ve ilerideki yaşantısında, çift ses çalarken müzikal ve fiziksel olarak sertlik, kasılma, gerginlik ve tedirginlik gibi sorunlar ortadan kalkacaktır. Yaylı sazlarda çift ses çalmayla ilgili araştırmalar yapılmıştır. Fakat, ulaşılan kaynaklar arasında çift ses çalışmalarına verilen önem ve çift ses çalışmalarının, keman eğitiminin başlangıç aşamasında başlanabilirliği ile sınırlı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın konuyla ilgili ilk araştırmalardan biri olmasının, araştırmayı önemli kıldığı düşünülmektedir. Araştırmanın, keman öğretmen ve öğrencilerine ışık tutacağı, ayrıca araştırma sonuçlarının, yaylı çalgı eğitim programlarını geliştirme çalışmalarına da katkı sağlayacağı kabul edilmektedir.

1.9. Sayıtlılar

Araştırmada şu sayıtlılara dayanılmıştır:

1. Örnekleme oluşturan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri evreni yansıtmaktadır.
2. İzlenen yöntem araştırma problemini çözmek için uygundur.
3. Veri toplama aracı bu araştırma için yeterli, geçerli ve güveniliridir.
4. Örneklem grubundan alınan yanıtlar doğru ve samimidir.

5. Örneklem grubundan alınan yanıtlar gerçeği yansıtmaktadır.
6. Görüşlerine başvuru alan keman eğitimcileri alanlarında uzman olan kişilerdir.

1.10. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleriyle sınırlıdır.
2. Esas olarak kuramsal kaynaklar, öğrencilerden alınan bilgiler ve Türkiye'deki üniversitelerde uzun yıllardır görev yapan keman eğitimcilerinin görüşleri ile sınırlıdır.
3. 2005-2006 eğitim öğretim yılında Anadolu güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören öğrencilerle sınırlıdır.
4. Belirli ön koşullara uygun olan yedi Anadolu Güzel Sanatlar Lisesiyle ve Türkiye'deki üniversitelerde uzun yıllardır görev yapan 4 keman eğitimcisinin görüşleri ile sınırlıdır.
5. Öğretmen ve öğrencilerin çift ses çalışmalarına verdikleri önem; çift ses çalışmalarına kemana başlangıç aşamasında başlanması hakkındaki görüşleri; öğrencilerin, çift ses çalarken çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal bakımdan yaşadıkları sorunlar ve üniversitemizde uzun yıllardır görev yapan keman eğitimcilerinin çift ses çalışmalarıyla ilgili görüşleriyle sınırlıdır.

BÖLÜM 2

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırma konusuna ilişkin yurt içi ve yurt dışı yayınlardan toplanan bilgiler verilmektedir.

2.1. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu alt bölümde, araştırmanın dayandığı ana kavramlar, “entonasyon”, “çift ses çalışmaları”, “çift seslerde pozisyon geçişi”, “ünisonlar”, “ikili aralıklar”, “üçlü aralıklar”, “dörtlü aralıklar”, “beşli aralıklar”, “altılı aralıklar”, “oktavlar- sekizli aralıklar”, “onlu aralıklar” ve “müzikalite” başlıkları altında ele alınmaktadır.

2.1.1. Entonasyon

Entonasyon kelimesi “Bir eserin seslendirilmesinde sesleri şaşmaz bir kesinlikte verebilmek; sesleri doğru çıkarmak” anlamına gelir (Say, 2002:180). Müzik bilimcimiz Gazimihal, bu kelimeye Türkçe karşılık olarak, “seslem” kelimesini önermiştir.

Kemanda bir eseri doğru bir entonasyonla seslendirebilmek için çalıcının ilk önce iyi bir kulağa sahip olması gerekmektedir. Tabiki seslerin temiz çalınmasında sadece iyi bir kulağa sahip olmak çok yeterli değildir. Çalıcının iyi bir tekniğe sahip olması ve çalgısında düzenli olarak egzersizler yapıyor olması, seslerin temiz ve doğru basılmasını sağlayan en önemli faktörlerdendir.

Çilden'e göre sadece dört telden oluşan kemanda, yarım aralıklardan oluşan sistem dahilinde 53 farklı ses çıkarma olanağı vardır. Keman çalarken ses temizliğinin sağlanmasında, öğrencinin sol el pozisyonunun doğru olması, parmaklarının tuşe üzerinde doğru yerlere basıyor olması ve tel boyunu doğru yerde kısaltıp-uzatmayı hissetmeyi öğrenmesi gerekmektedir. Bunun yanında öğrencinin çok iyi bir işitme duyarlılığına sahip olması zorunludur. Burada öğretmene de önemli görevler düşmektedir. Öğretmenin doğru bilgiler vermesi ve yol göstermesi büyük önem taşımaktadır.

Keman çalarken seslerin temiz çalınması için, çalınacak seslerin öncelikle beyinde canlandırılması gerekir. Öğrencilere farklı aralıkları söylemeleri öğretilmelidir. Öğrencilerden boş telde çalarken, çaldıkları sesin üzerine farklı aralıklardaki sesleri mırıldanmaları istenebilir. Bu çalışmalar öğrencinin keman çalarken, temiz ses üretmesini sağlayacaktır.

Seslerin temiz çalınması için sol elin fiziki durumu da çok önemlidir. Öğrencinin sol el tekniğinin doğru olması, sesleri temiz çalmasını tamamen olumlu yönde etkileyecektir. Öğrenciden parmaklarını tuşe ve tel üzerinde tutmaları istenmelidir. Birinci parmak pozisyonun yerini belirleyip, diğer parmakların yerlerinin bulunmasında bir yol kılavuz rolü üstlendiğinden, aksi gerekmedikçe özellikle birinci parmak mutlaka tel üzerinde tutulmalıdır.

Öğrenci sesleri daha temiz basmak için tuşe üzerindeki kinestetik duyumu geliştirmelidir. “kinestetik duyum ‘kas duyumuz’ ya da ‘kas belleğimizdir.’ En uçtaki duyulmama organımız olan kas, tendon ve eklemler bedensel gerilimlerle uyarılmaktadır. Kinestetik duyum bir hareketin farkında olmak ve bunu bellekte

tutmaktır.” Pozisyon değiştirmeler, tizleşme ve pesleşmeler çok yavaş bir Şekilde çalışılarak pratik edilmelidir.

Daha sonra;

1. sesler arasındaki uzaklığın,
2. baş parmağın ve kolun, keman sapında nasıl duracağının,
3. algının gövdesine el ayasının ne zaman dokunacağının birçok kez pratik edilip öğrenilmesi, bu davranışların ezber haline gelmesi, öğrenciye mal olması gerekmektedir (ilden, 2001:57).

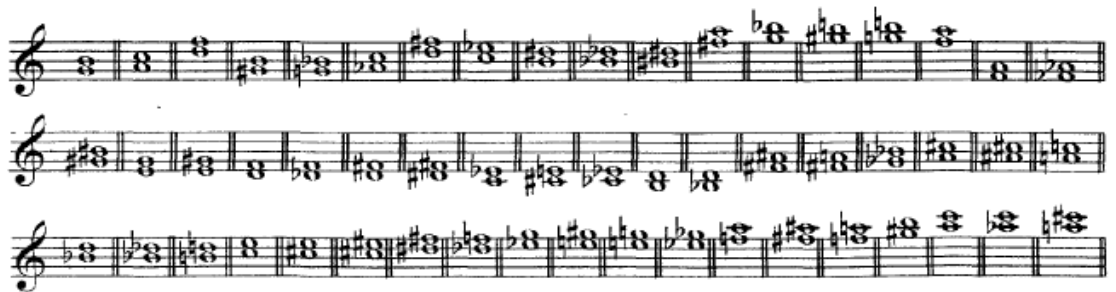
Kemanda temiz ses elde etmek için, bir başka çalışma da tuşe üzerinde grsel olarak yapılabilir. Bunun için ğrenci yavaş tempoda çalışırken tuşeye bakmalı ve çalacağı sesin, parmağını basmadan ne kadar uzakta olduğunu belirlemeli ve bunu öğrenmelidir. alacağı notanın tam yerini bulabilmek için ğrenci tuşe üzerinde bir işaret varmiş gibi düşünebilir. Bunun için ğrenci çalacağı notanın uzaklığını, tuşenin sonundan arta kalan mesafeyi ve çalacağı sesin, kemanın gövdesinin boyunca birleştiği yerden ne kadar uzakta veya yakında olduğunu zihninde canlandırmalıdır.

Çilden’e göre, yaylı çalgılarda temiz ses çalmak zor bir iştir ve bazı aralıklar da ton dışı çalmaya meyillidir. Ton dışı çalmaya meyilli olan notalar, minör gamların nc derecesi ve majör gamların yedinci derecesidir. Bazı alıcılar minör gam içinde nc dereceyi, piyanoda olduğundan daha pes ve yedinci dereceyi daha tiz alabilirler. “Armonik minör gam içinde yedinci derece ve altıncı derece arasındaki artmış ikili de ton dışı alınmaya meyilli aralıklardır bazı alıcılar altıncı dereceyi biraz pes, yedinci dereceyi biraz tiz düşünebilirler. Eksik beşli ve eksik yedili alkarken de iyi dinlemek gerekmektedir.” Bazı alıcılar özellikle ton dışı çalmaya kendileri için izin verirler. Bu bakımdan değerlendirilecek olursa alıcılar iki grupta incelenebilir. Entonasyon, tempere edilmiş olan ve tam entonasyon diye iki başlıkta ele alınabilir. Tempere entonasyonda oktav içindeki sesler arasındaki eşitsizlikler yedirilerek giderilmiştir böylece yarım aralıklar aşağı yukarı eşitlenmiş olur. Bu

yedirme piyanoyu akort etmede kullanılır. “piyanoda beşliler, minör üçlüler ve altılılar çalındığında gerçeğinden daha küçüktür. Majör üçlüler, dörtlüler, altılılar ve minör yedililer daha büyüktür. “Doğal entonasyon tam, matematiksemdir. Buna kesin entonasyon da denir. Kesin entonasyon kullanılırken kromatik gam içinde on iki aralığın eşit olmadığını görürüz. Her kromatik gamda, kromatik yarım adımlar, diyatonik adımlardan daha büyüktür.” Eğer çalıcı piyano ile birlikte çalışıyorsa entonasyon konusunda piyanoya uymak zorundadır. Eğer çalınan eser solo ya da yaylı çalgılar için yazılmışsa, her çalıcı iyi entonasyon sağlamak için çaldığı notaları hafifçe ayarlayabilir (Çilden, 2001:56-57-58-59).

Çift seslerde doru bir entonasyon sağlamak oldukça zordur. Buradaki asıl sorun, aynı anda iki sesin, hem kendileri arasında hem de tonda kalarak tınlamalarını sağlamaktır. Yani çift sesi oluşturan seslerden her birinin bir önceki sese ya da seslere göre doğru tında olması ve bu iki sesin kendi aralarında kaynaşması gerekmektedir.

Bytovetzski'ye göre çift ses çalışmalarında doğru entonasyonu sağlamak, işitsel olarak belli bir yeterlilik gerektirdiği gibi, doğru ve düzenli çalışmayı da gerektirir. Öğrenci bütün aralıklarla ya da en azından üçlüler ve dörtlüler gibi birbirini takip etmesi kolay olan çift seslerle daha çok ilgilendiğinde, entonasyon sorunu büyük bir ölçüde azalır. Öğrenci aralığı çalarken, ilk önce aralığı tanımalı, ardından iki ses arasındaki mesafeyi hemen düşünebilmeli ve parmakların tuşe üzerindeki görünümünü, zihninde bir resim olarak canlandırabilmelidir.

Öğrenci bu egzersizleri çalışırken ilk önce aralığın küçük mü yoksa büyük mü olduğunu söylemeli, ardından zihninde iki parmak arasındaki mesafeyi belirlemelidir (Bytovetzski, 1918:4).

2.1.2. Çift Ses Çalışmaları

Kemanda çift ses-çift tel çalma, iki telin aynı anda çalınması anlamına gelir. “Telli ve yaylı çalgılarda iki telde birden yapılan seslendirme” (Say, 2002:131). Çift ses çalışmaları, keman çalmanın temelini oluşturan ve öğrencinin çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal gelişiminde büyük rol oynayan en önemli unsurlardan biridir. Keman eğitiminde çift ses çalışmalarına ne zaman başlanacağı son derece önemlidir. Çift ses çalışmalarına geç başlanması veya bu çalışmaların hem öğretmen, hem öğrenci tarafından fazla önemsenmemesi, öğrencinin ileriki yaşantısında çift sesleri çalarken entonasyon sorunları yaşamasına, tedirgin ve sert olmasına neden olur.

Çift telde çalmaya başlamadan önce kemanın akordunun tam olarak yapılması önemlidir. Tek sesli çalışmalarda olduğu gibi çift ses çalışmalarında da, bozuk akortla çalışmak, teknik ve entonasyon bakımından sorunlar yaratacaktır.

Çift ses çalışmalarına boş tellerle başlanmalı ve öğrenci sürekli kontrol altında tutulup, entonasyon sorunları göz ardı edilmeden, her sesin tam bir uyum içinde tınlaması sağlanmalıdır. Çıkan seslerden her biri temiz olmalıdır öyle ki bu iki ses sanki iki farklı çalgıdan, aynı anda çıkan tek seslere benzemelidir.

“Çift ses çalmayı denemeden önce, boş tellerde yay çalışması yapılması tavsiye edilir. Bunun gibi hazırlayıcı egzersizler öğrenciye yardımcı olur, aynı zamanda öğrencinin aşama aşama çalgısını akort etmeyi öğrenmesini sağlar” (Beriot, 1986:71).

Bir telin boş olduğu, diğer telin nota basılarak kullanıldığı çift seslerde, basılı notayı elde etmek için, teller üzerindeki sıra seslerden herhangi birine, basma konumu alınabildiği halde, boş teldeki sesi elde etmek için eli bir konumda tutmaya gerek yoktur. “Basılı notanın yalnızca ince teldeki kromatik olarak yükselen seri seslerden biri olmayacağı aynı zamanda kalın teldeki kromatik seslerden biri de olabileceği unutulmamalıdır.

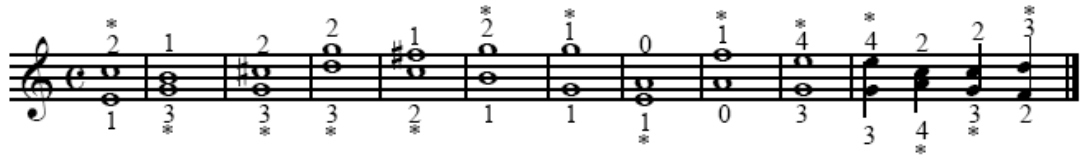
Bu durum, bazen kalın telde basılı olan sesin, ince telde basılmadan elde edilen sestten daha ince olması gibi sonuç verir. Basılı sesler ses eşiğine yaklaştıkça, (telin boyu kısaldığından) basılı olmayan telin tüm uzunluğu aynı anda çalınacağı için her iki telden de nitelikli ses elde etmek, değişik ve özenli bir yay tekniği kullanma gereksinimi doğurur” (Göbelez, 1996:89).

“Çift telde çalışmak, gerek denetimi ve gerekse müziksel işitme yeteneğinin gelişmesi konusunda kemancıya yardımcı olur. Tek sesi denetleme yerine iki sesi denetlemeye çalışmakla, çok sesliliğe bir başlangıç yapılmış olur”

Çift ses çalışmaları, entonasyon, müzikalite ve teknik bakımından tek ses çalışmalarına göre bazı güçlükler ve farklılıklar gösterir. Çift ses çalarken iki sesin, aralığın özelliğine göre kaynaşması-tınlaması gerekir. Bu kaynaşma parmakların düştüğü teller yoluyla ve aralıkların doğru basılmasıyla sağlanmalıdır (Fayez, 2001:65).

Çift seslerde temiz ses ancak yüksek numaralı parmağın telin üzerinde, düşük numaralı parmağın bulunduğu telle etkileşmeyecek bir tavırla yerleştirilmesiyle elde edilir. Örneğin yüksek numaralı parmak, mümkün olduğunca kullanılmayan tele yakın bir şekilde durmalıdır. Aynı kural bir tanesi boş telde çalınan çift sesler için de geçerlidir. Düşük numaralı parmağın yerini bu durumda boş tel alır ve düşük numaralı parmak kullanılmayan tele doğru yatırılır (Bytovetzski, 1918:2).

Aşağıdaki örnek, yukarıda verilen kuralları içermektedir. Yıldızla işaretlenmiş notalar, yüksek numaralı parmakla basılacak notaları göstermektedir.

Çift ses çalışmalarının ilk aşamasında karşılaşılan en büyük sorun, parmakların tele fazla basınç uygulamasından kaynaklanır. İki parmağın tellere yaptığı fazla basınç baş parmağa iletilerek oradan da elin tümüne yansır. Yine çift ses çalışmalarında karşılaşılan bir diğer sorun, iki notanın da aynı anda çalınmaması olmuştur. Bunun

için Galamian: “Sorun yaratan notaların mezur içindeki ölçü değerini kısaltarak yapacağımız egzersiz, bize notaları aynı anda çalma alışkanlığı kazandıracaktır.” demiştir (Merdinli, 1998:38).

Öğrenci bu çift sesli egzersizleri çalışırken;

1. Öncelikle egzersizi yazıldığı gibi, baştan sona kadar aynı seviyede, güçte çalışılmalı ve sol elin ne çaldığı öğrenci tarafından anlaşılmalıdır.
2. On altılık notalara çok önem verilmemeli, ikinci planda tutulmalıdır.
3. Çift sesler, ilk olarak sanki on altılık notalar çalınmadan aşağıdaki örnekte gösterildiği gibi çalışılmalı, daha sonra alıştırma bir bütün olarak ele alınmalıdır.

4. Son olarak alıştırma, bütün tonlarda çalışılmalı ve öğrenci bu alıştırmayı her tonda rahatlıkla çalabilmelidir (Fischer, 1997:180).

2.1.2.1 Çift Seslerde Pozisyon Geçişi

Çift ses çalışmalarındaki pozisyon geçiş kuralları, tek seslerde uygulanan geçiş kuralları ile aynıdır. Bu nedenle burada, her ikisinde de benzer olan ve çalan kişinin, çift seslerde geçişe başlamadan önce biliyor olması gereken bu kurallardan bahsetmek gereksizdir. Yine de eğer öğrenci, tek ses pozisyon geçişlerinde egzersiz yapmamış ise buradan başlamamalıdır. Bunun yerine öğrenci, pozisyon geçişli çift ses çalışmalarını bir kenara bırakmalı ve tek seslerdeki pozisyon geçiş çalışmalarına yönelmelidir.

Bytovetzski' ye göre: İki notaya basan iki parmağın, diğer iki notaya ulaşmak için eşit olmayan mesafeler almak durumunda kaldığı çift ses pozisyon geçişlerindeki problem, iki parmağın eşit olmayan mesafeleri geçmeye aynı anda başlaması ve kendi konumlarına aynı anda ulaşmalarıdır. Basitçe söylenecek olursa, öğrenciler bundan nasıl kaçınacaklarını bilmediklerinden, öğrencilerin ilerleme çizgisinde bu problem bir duvardır.

Öğrenci, bu örneği çalarken;

1. Majör bir üçlünün, minör bir üçlüyle takip edildiğini;
2. Parmak açıklığının majör üçlüde dar, minör üçlüde geniş olduğunu;
3. 3. parmağın iki tam seslik, 1. parmağın ise bir tam ve bir yarım seslik geçiş yaptığını;

ilk bakışta anlamalıdır. Böylece çalan birinci çift notadan, ikinci çift notaya geçerken parmak açıklığının değişeceğini anlar ve geriye sadece bu değişimin ne zaman yapılacağı sorunu kalır. Parmak açıklığındaki daralma ve genişlemeler, pozisyon geçişinin başlamasından hemen sonra yapılır. Çalışma için ve öğrencinin dikkatini tam olarak ne olup bittiğine çekebilmek için, parmak aralarındaki mesafenin, geçişe

başlamadan önce değiştirilmesi, bunun sonucunda da parmakların pozisyon geçerken kat ettikleri mesafelerin eşitlenmesi önemlidir (Bytovetzski, 1918:12).

2.1.2.2. Ünisonlar

Aynı sesin, bir üst ya da alt telde aynı anda çalınmasıyla oluşan, temelde aynı ses olup, aralarında bir ses aralığı oluşmasa da, teknik olarak çift ses çalma konusuna giren çalışmalardır.

“İkili aralıklar özellikle 4. parmakla çalındığı zaman elin normal durumuna uygundur. 1. ve 3. parmakla yapılan parmaklandırmalar bazı aralıklarla olan birleşimler sonucu yapılır”(Nalbantoğlu, 2002:77).

2.1.2.4. Üçlü Aralıklar

Üçlü aralıklar, kemanda diğer aralıklara oranla daha çok kullanılır. Üçlü aralıkların çalınışı, teknik olarak sol elin doğal yapısına uygundur fakat üçlü aralıklar çalınırken sıkça ton dışına çıkıldığı gözlenmiştir. Sol elin doğal yapısına bu kadar uygun olmasına rağmen, üçlülerin sıkça ton dışı çalınmaları akustik nedenlerden çok mekanik nedenlere bağlanmıştır(Nalbantoğlu, 2002:77).

Üçlülerin çalınışındaki zorluk, altılı ve onlu aralıklarda da olduğu gibi, iki parmağın her zaman eşit bir mesafeyi kat etmeyişiştir. Bazı zamanlarda bir parmak tam bir aralık mesafe kat ederken, diğeri yarım aralık mesafe kat etmektedir. Bu yüzden öğrenci üçlülerini çalarken tam ve yarım aralıkları düşünmeli ve elinin konumunun doğru olduğundan emin olmalıdır (Bang, 1922:41).

Örneğin çift sesli bu egzersizleri çalarken;

Sol el, pesteki notayı çalan parmaktan çok, tizdeki notayı çalan parmak üzerinde hafifçe dengelenmelidir. Yani tiz notayı çalan parmak sol elin desteği olmalıdır. Bu şekilde düşünülerek yapılan çift ses çalışmalarında pesteki notanın kolayca basılacağı

görürecektir. Sol elin pes nota üzerinden destek alması, tiz notayı çalan parmağın ileri doğru gerilmesine neden olacaktır (Fischer, 1997:179).

Üçlülerin çalarken, parmaklandırmanın (duvate) önemi büyüktür. Örnekte de açık olarak görüldüğü gibi üçlüleri çalarken birinci pozisyonda başlayıp, üçüncü pozisyona geçmek yerine, çevikliği harekete geçirmek için, alıştırmaya birinci ve ikinci pozisyonlarla başlanmalıdır. virtüöz parmaklandırması (duvatesi) denilen bu parmaklandırma şekli, bunun gibi bağlı pasajların daha legato bir şekilde çalınmasını sağlayacaktır (Bang, 1922:43).

2.1.2.5. Dörtlü Aralıklar

“Flesch, tam dörtlülerin parmaklandırmasının oldukça basit olduğunu belirtmiş; sadece diğer aralıklarla olan kombinasyonlar sonucu aynı parmaklarla yapılan eğik geçişlerden kaçınılması gerektiği üzerinde durmuştur.

Beethoven Romans Op.40

Artmış dörtlü ya da eksik beşli aralıkların parmaklandırması konusunda Flesch, bu iki aralığın armonik anlamları ve çözümlerinin farklılığına dikkat çekmiştir. Bu bağlamda çapraz geçişlerden kaçınılması ve 4. parmak uzak tel için çok kısa; 3.

parmak da yakın tel için çok uzun gelebileceğinden, daha çok alt parmakların kullanılması gerektiğini savunmuştur” (Nalbantoğlu, 2002:81).

2.1.2.6. Beşli Aralıklar

Tam beşliler çift ses çalışmalarında en fazla sorun çıkaran aralıklardan biridir. Diğer aralıkları çalarken yanlış sesler parmağın yeri değiştirilerek düzeltilebilmektedir. Fakat Flesch’e göre, yanlış basılan beşli notalar, tüm elin hatta kolun pozisyonunun gizlenemeyecek bir şekilde değiştirilmesini gerektirir. tam beşlileri çalarken öncelik her zaman 1. ve 2. parmağa verilmelidir. Eğer bu parmaklar uygun değilse 3. parmak kullanılabilir. Her durumda 4. parmak kullanılmaktan kaçınılmalıdır (Nalbantoğlu, 2002:81).

Büyükaksoy’a göre tam beşlileri çalarken, aynı parmak iki tele aynı anda basar. Gerekirse parmak diğer tele doğru daha da yatırılabilir. Bu hareket parmağı ve bileği hafifçe döndürerek ve dirseği biraz sağa ya da duruma göre sola alarak yapılır (Büyükaksoy, 1997:13).

2.1.2.7. Altılı Aralıklar

Altılı aralıkların çalınması entonasyon ve parmakların birlikte hareket etmelerini sağlamak açısından zordur. Altılı aralıkları çalarken parmaklar bir telden diğerine kaydırılarak geçirilmelidir.

Sol elin, özellikle de üçüncü ve dördüncü parmakların gücünü arttırmak için, altılı aralık çalışmaları iyi bir egzersizdir. Altılıları çalarken, bir parmak her zaman tel üzerinde kalmalıdır. Bu legato çalmak ve gerekli bağlantıyı kurmak açısından son derece önemlidir (Bang, 1922:44).

“İnici ve çıkıcı altılıları çalarken, ilk altılıda üstteki notaya basan parmak, ikinci altılıda alttaki notaya basmak için kullanılır. Altılı aralıkların çalınmasında parmak sürekli tel değiştireceğinden, çalınan dizinin müzikal ve teknik anlamda bütünlüğünü korumak zordur.

Örneğin re ve la telerinde çalınan fa-re aralığı, sol-mi aralığına bağlanırken, ilk altılı aralıkta re sesine basan 3. parmak, ikinci altılıda (sol-mi) sol

sesine basmaktadır. İnici durumdaki altılılarda ise durum tersidir.

Bu nedenle parmağın, bir telden diğerine istenmeyen sesler çıkarmadan ya da kesinti yapmadan geçebilmesi için geçiş, sesleri kesmeden, sesleri birbirine aktararak yapılmalıdır. Yani parmakların olağan dik (yukarı-aşağı) hareketi bir kenara bırakılmalı ve yerine yatay hareketi kullanılmalıdır. Bu hareket hızlı ve kararlı bir şekilde yapılmalıdır” (Bytovetzski, 1918:9).

2.1.2.8. Sekizli Aralıklar (Oktavlar)

Oktav çalışmalarında gerekli tonlamayı sağlamak için, öğrenci her zaman pesteki notaya önem vermelidir. İlk çalışmalarda öğrenci ilk önce pesteki notayı doğru çalmalı, ardından tizdeki notanın yerini düşünüp, parmağını doğru yere basmaya çalışmalıdır. Öğrenci iki ses arasındaki mesafeyi anlamalı ve pozisyon büyüdükçe iki parmak arasındaki mesafenin küçüleceğini unutmamalıdır. Öğrenci daha sonra iki notaya aynı anda basma alışkanlığı kazanmalıdır (Bang, 1922:46).

Oktav çalışmalarında bir diziyi çalarken, her iki parmağı da yerleştirip sadece bir sesi çalmak (önce aşağıdaki kalın sesi, sonra yukarıdaki ince sesi) iyi bir alıştırmadır. Oktavları çalarken el daha yükseğe yerleştirilmelidir. Böylece 3. ve 4. parmaklar ileri uzanabilecek, 1. ve 2. parmaklar geride kalabilecektir. Aynı ilke onlular için de geçerlidir (Büyükaksoy, 1997:13).

Flesch oktavları parmaklandırma bakımından üç kısma ayrılmaktadır.

Bunlar:

1. 1-4, 1-3 veya 2-4 parmaklandırmaları kullanılarak aynı parmakla çalınan,
2. Arka arkaya 1-3 ve 2-4 parmaklandırmaları kullanılarak çalınan,
3. Kamufle edilmiş oktavlardır (Nalbantoğlu, 2002:82).

2.1.2.9. Onlu Aralıklar

Onlu aralıklar kemancılara göre çalınması en zor çift seslerdir. Bir dizi içinde düzenlenmiş onlu aralıklarda da, üçlü aralıklarda olduğu gibi iki parmak eşit olmayan mesafelerle hareket eder. Bu yüzden öğrenciler, bir aralıktan diğerine geçmeden önce, hangi parmağın ne kadar mesafede (tam aralık-yarım aralık) tuşe

üzerinde hareket edeceğini bilmelidir. Öğrenci ilk önce pesteki notanın yerini doğru olarak bulmalı ardından tizdeki notayı düşünüp parmağını doğru yere basmaya çalışmalıdır. Onlu aralıklar çalışılırken sesler önce tek tek duyulmalı, iki sesin aynı anda çalınmasına daha sonra geçilmelidir. (Bang, 1922:46).

2.1.3. Müzikalite

“Türk dilinde kullanılmakta olan müzikalite kelimesi dilimize Fransızca’dan girmiştir. Fransızca’sı ‘musicalité’ olan bu kelime anlam olarak Türk Dil Kurumuna göre ‘ahenk ve uyumlu olma’ anlamlarını taşır. Türk Dil kurumunun Fransızca çevirisini yaptığı bu kelime günümüzde bu anlamların yanı sıra müzikte ‘evrensellik’ anlamını da taşımaktadır. İngilizce’de ise ‘Musicality’ kelimesi dilimizde ki ‘müzikalite’ kelimesi ile tam bir anlam bütünlüğü oluşturmaz ve bu kelime bir anlamda Türkçe’de kullandığımız ‘Müzikal’ (Danslı gösteri) anlamında kullanılır.Müzikalite ‘Müzik’ ve ‘Kalite’ kelimelerinin birleşmesini sonucunda oluşmamıştır. Dilimize yeni giren bir kelime değildir. Genellikle müzik ve kalite kelimelerinin birleşmesi olduğu ön yargısı ile kullanılır” (<http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCzikalite>).

Keman çalmada müzikalite, üretilen sesin niteliğidir. Neyin parçası olursa olsun çalınan herhangi bir notanın, dinleyici üzerinde bıraktığı etki önemlidir. Bu etkinin büyüklüğü, kullanılan tekniğin ve entonasyonun kusursuz olmasıyla beraber çalıcının ne kadar samimi ve içten olmasıyla da ilgilidir. Çalıcı, kendini yaptığı müzikle ifade edebilmelidir.

Müzik: duygu, düşünce, tasarım ve izlenimleri, belirli bir amaç ve yöntemle, belirli bir güzellik anlayışına göre birleştirilmiş seslerle işleyip anlatan estetik bir bütündür (Uçan, 1997:10).

Zihinde tasarlanan müzik, ellere, ellerden kemana, kemandan dinleyenlere aktarılıyorsa ve müzik estetik bir anlatım şekliyse, bu anlatımın en iyi şekilde iletilmesi için, zihnimizde canlanan müzik ve dinleyiciler arasında kalan araçların mükemmel bir şekilde kullanılıyor olması gerekmektedir. Kemanda yay (arşe) kullanımı, dinleyiciye müziğin aktarılmasında en az sol el kadar önemlidir.

Kemanda nitelikli ve güzel ses elde etmenin iki boyutu vardır. Sol elde ses temizliği (entonasyon) ve vibratonun yanında, nitelikli ses elde etmenin en önemli koşulu yay kullanımıdır. Çalınan parçalarda seslerin gürlüğü'nün ayarlanması, nüansların yapılması, legato, staccato, detasche, sautille, spiccato v.b yay teknikleri ile seslendirilecek olan parçaların karakterinin ortaya çıkarılması gibi konuların tümü yay kullanımına bağlıdır. Yay kullanımı açısından bakıldığında, kemandan güzel ses elde etmenin ön koşulu, elde etmek istenilen sesin nasıl olduğuna zihnen karar vermiş olmaktır. Kemandan güzel ses elde etmek bir his işidir. Bu his çalgıdan ses çıkartmaktan öte, zihindeki tınıya erişmek, onu nitelikli bir ses olarak üretmektir (Çilden, 2000:153-154).

Çift ses çalışmaları, yayın iki tele aynı anda sürtülmesini gerektirdiğinden, çift ses çalışmalarında yay kullanımı büyük önem taşımaktadır. Öğrenci çift ses çalarken, daha çok yayın iki tele aynı anada ve eşit baskıyla sürtülmesiyle ilgileneceğinden, bazı müzikal davranışları göz ardı edebilmektedir. Bu yüzden, “çift ses çalışmalarında yay kullanımı”, nitelikli ses elde etmek için özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın niteliği, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, toplanan verilerin işlenip çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler yer almakta ve açıklanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Niteliği

Bu araştırma, Türkiye’de keman eğitimi verilen Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde, çift ses çalışmalarına verilen önemi; öğrencilerin çift ses çalarken karşılaştığı çalgı hakimiyeti, entonasyon, fiziksel ve müzikal bakımdan sorunları; çift ses çalışmalarının keman eğitiminin başlangıç düzeyinde başlanabilirliğini; çift ses çalışmaları hakkında, uzun yıllardır çeşitli üniversitelerde görev yapan keman eğitimcilerinin görüşlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırma, taşıdığı amaç ve bu amaca uygun olarak izlenen yöntem ve toplanan verilerin niteliği açısından durum saptamaya yönelik betimsel bir çalışmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’deki Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğrenim gören keman öğrencileri, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan keman öğretmenleri ve uzun yıllardır üniversitelerimizde görev yapan keman eğitimcileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, aşağıdaki koşullara göre belirlenen yedi Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında, 3. sınıfa devam edip öğrenim gören 84 keman öğrencisi, bu yedi okulda 2005-2006 eğitim-öğretim yılı içinde görev yapmakta olan 20 keman öğretmeni ve uzun yıllardır üniversitelerimizde görev yapan 4 keman eğitimcisi oluşturmaktadır.

Örneklem olarak, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinde, 2005-2006 eğitim-öğretim yılında, 3. sınıfa devam edip öğrenim gören keman öğrencilerinin seçilmesinin nedeni, 3. sınıf öğrencilerinin bu okullarda 4 yıllık bir süreci geçirdikleri göze alınarak, anket formunu daha bilinçli olarak dolduracaklarının düşünülmesidir.

Örneklem belirlenirken, örnekleme alınan Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin kuruluş tarihleri, en az bir sınıf mezun vermiş olmaları, keman dersinin bireysel çalgı dersi olarak okutuluyor olması ve kadrolu ya da ücretli en az bir tane Konservatuar, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı veya Güzel Sanatlar Fakültesinden, keman eğitimi olarak mezun olmuş, keman öğretmenlerinin olması dikkate alınmıştır. Bu koşullara göre örnekleme alınan Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri şunlardır:

1. Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (ANKARA)
2. Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (TOKAT)
3. Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (KONYA)
4. Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (ESKİŞEHİR)
5. İzmir Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (İZMİR)

6. Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (BALIKESİR)
7. Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi(EDİRNE)

Türkiye'deki Konservatuarlarda, Müzik ve Sahne Sanatları Fakültelerinde, Güzel Sanatlar Fakültelerinde ve Eğitim Fakülteleri Müzik Bölümlerinde uzun yıllardır görev yapan bir çok keman eğitimcisi bulunmaktadır. Ulaşılan dört keman eğitimcisi, konu hakkındaki görüşleriyle, "uzman görüşü" olarak örnekleme alınmıştır.

1. Prof. Dr. Ali UÇAN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı

2. Prof. Şeyda ÇILDEN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı

3. Prof Murat TAMER

Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı

4. Muhammedjan TURDİYEV

Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi

3.2.1 Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki Toplam Lise 3. Sınıf Keman Öğrencileri İle Anket Uygulaması Yapılan Öğrencilerin Dağılımı

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri	Toplam 3. Sınıf Keman Öğrencisi Sayısı	Ulaşılan 3.Sınıf Keman Öğrencisi Sayısı	%
Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	10	10	100,0
Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	15	15	100,0
Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	10	8	80
Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	9	9	100,0
İzmir Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	14	14	100,0
Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	14	14	100,0
Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	14	14	100,0
TOPLAM	86	84	97,6

Çizelge 3.2.1’de görüldüğü gibi 2005-2006 öğretim yılında seçilen Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğrenim gören öğrencilerin %97,6’sına ulaşılarak anket uygulaması yapılmıştır. Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde anket uygulaması için ulaşılan öğrencilerin oranı %100,0, Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi’nde anket uygulaması için ulaşılan öğrencilerin oranı %100,0, Konya Çimento Anadolu

Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğrencilerin oranı %80,0, Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğrencilerin oranı %100,0, İzmir Işlay Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğrencilerin oranı %100,0, Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğrencilerin oranı %100,0, Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğrencilerin oranı %100,0'dür.

3.2.2. Örneklemi Oluşturan Keman Öğrencilerinin Okullara Göre Dağılımı

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri	f	%
Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	10	11,9
Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	15	17,8
Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	8	9,5
Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	9	10,7
İzmir Işlay Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	14	16,6
Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	14	16,6
Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	14	16,6
TOPLAM	84	100,0

Çizelge 3.2.2'de görüldüğü gibi, Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin oranı, %11,9, Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin oranı, %17,8, Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin oranı, %9,5, Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin oranı, %10,7, İzmir Işlay Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin oranı, %16,6, Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin oranı, %16,6, Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde öğrenim gören öğrencilerin oranı, %16,6'dır.

3.2.3. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki Toplam Keman Öğretmenleri İle Anket Uygulaması Yapılan Öğretmenlerin Dağılımı

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri	Toplam Keman Öğretmeni Sayısı	Ulaşılan Keman Öğretmeni Sayısı	%
Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	4	3	75,0
Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	2	2	100,0
Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	2	2	100,0
Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	4	3	75,0
İzmir Işlay Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	5	3	60,0
Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	3	3	100,0
Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	4	4	100,0
TOPLAM	24	20	83,3

Çizelge 3.2.3'te görüldüğü gibi 2005-2006 öğretim yılında seçilen Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde keman öğretmenlerinin %83,3'üne ulaşılarak anket uygulaması yapılmıştır. Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğretmenlerin oranı %75,0, Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğretmenlerin oranı %100,0, Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğretmenlerin oranı

%100,0, Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğretmenlerin oranı %75,0, İzmir Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğretmenlerin oranı %60,0, Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğretmenlerin oranı %100,0, Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde anket uygulaması için ulaşılan öğrencilerin oranı %100,0,'dür.

3.2.4. Örnekleme Oluşturan Keman Öğretmenlerinin Okullara Göre Dağılımı

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri	f	%
Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	3	15,0
Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	2	10,0
Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	2	10,0
Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	3	15,0
İzmir Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	3	15,0
Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	3	15,0
Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	4	20,0
TOPLAM	20	100,0

Çizelge 3.2.4'te görüldüğü gibi, Ankara Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde keman öğretmenliği yapan öğretmenlerin oranı, %15,0, Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde keman öğretmenliği yapan öğretmenlerin oranı, %10,0, Konya Çimento Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde keman öğretmenliği yapan öğretmenlerin oranı, %10,0, Eskişehir Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde keman öğretmenliği yapan öğretmenlerin oranı, %15,0, İzmir Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde keman öğretmenliği yapan öğretmenlerin oranı, %15,0, Balıkesir Kadriye-Kemal Gürsel Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde keman öğretmenliği yapan öğretmenlerin oranı, %15,0, Edirne Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde keman öğretmenliği yapan öğretmenlerin oranı, %20,0'dir.

3.3. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada kullanılan nitel bilgiler (veriler) kaynak tarama/çözümleme ve görüşme, nicel bilgiler ise anket yöntemiyle toplanmıştır.

Nitel bilgilerin toplandığı taramada, Türkiye'deki üniversitelerde uzun yıllardır görev yapan keman eğitimcilerinin görüşlerinden ve konuyla doğrudan veya dolaylı olarak ilgili yerli ve yabancı kaynaklardan yararlanılmıştır.

Nitel bilgilerin toplandığı, Türkiye'deki üniversitelerde görev yapan keman eğitimcilerinin görüşleri görüşme yöntemiyle alınmış olup, görüşmeler video kamerayla kaydedilmiştir. Görüşlerin alınması için toplam 4 soru sorulmuştur. Bu görüşmeler, keman eğitimcilerinin çalıştıkları kurumlarda yapılmıştır.

Nicel bilgilerin toplandığı anketler için Tokat Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi'nde, anket sorularının anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla pilot uygulama yapılmış ve bu çalışmalarla geliştirilen anketlere, uzman görüşü de alınarak son biçimi verilmiştir.

Bu çerçevede oluşturulan öğrenci ve öğretmene yönelik anketler, 29 ve 17 olmak üzere toplam 46 maddeden oluşmaktadır. Sorulardan biri açık uçlu diğerleri çok seçeneklidir.

Anketler Örnekleme oluşturan öğretmen ve öğrencilere, kendi buldukları kurumlarda uygulanmıştır.

3.4. Verilerin İşlenmesi ve Çözümlemesi

Araştırmada, veri toplama araçlarıyla toplanan “nicel” veriler, uzman kişi ve bilgisayar programlarının (SPSS 11.0) yardımıyla işlenmiş ve istatistiksel olarak çözümlenmiştir. Çözümlemelerde şu istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Ankette yer alan maddelerden elde edilen verilere ilişkin bulguların sergilenmesinde “frekans” (f) ve “yüzde” (%) kullanılmıştır. Öğretmen anketinin tek açık uçlu sorusu olan, “Çift ses çalışmalarında kullandığınız metot, etüt ve eserler nelerdir?” sorusuna verilen yanıtlar istatistiksel analiz yapılmadan, isimleri yazılarak verilmiştir.

Araştırmada kullanılan ankette yer alan 3. madde ile sırasıyla 8., 9., 10., 11.,18., 19., 26., 27., ve 29. maddeler karşılaştırılmıştır. Bunun için, maddeler arasındaki ilişkinin anlamlılığını saptama amacıyla, elde edilen veriler üzerinde kay – kare tekniği kullanılması öngörülmüştür.

Bilindiği gibi bu teknik iki sınıflamalı (kategorik) değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test eder. İki değişken arasında ilişkinin olması, bir değişkenin düzeylerindeki cevapların, diğer değişken düzeylerinde farklılaştığını gösterir. Analiz, biri sınıflamalı, diğeri sıralamalı iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını test etmek için de kullanılır (Büyüköztürk, 2002:142). Ancak yapılan analiz sonucunda her bir karşılaştırma için beklenen değerlerin 5’den küçük olduğu gözenek sayısı toplam gözenek sayısının %20’sini aştığı için kay – kare değerleri kullanılamamış, bunun yerine yalnızca çapraz tabloların gösterilmesiyle yetinilmiştir.

Nicel bulgular çizelgeleştirilerek, nitel bulgularsa kayıtlar deşifre edilerek alt problem sırasına göre verilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırma için toplanmış verilerin yöntem bölümünde belirlenen tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve onlara ilişkin yorumlar sergilenmektedir. Bulgular sergilenirken, alt problemlerdeki sıra izlenerek önce çizelgeler halinde düzenlenmiş, sonra sözel olarak açıklanmış, daha sonra yorumları yapılmıştır.

4.1. Keman Öğrencileri Hakkında Kişisel Bilgiler

Araştırmanın örneklemini oluşturan keman eğitimi alan öğrencilerin kaç yıldır keman eğitimi aldıkları, çift ses çalışmalarına ne zaman başladıkları ve “çift ses” çalışmalarının ne anlama geldiği konusundaki bilgi düzeyleri konusundaki bulgular bu bölümde verilmektedir.

Çizelge 4.1.1. Keman Öğrencilerinin, Kaç Yıldır Keman Çaldıkları Bakımından dağılımı

	f	%
1-2 Yıl	1	1,2
3-4 Yıl	77	91,7
5 ve Üzeri	6	7,1
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.1.1'deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin %1,2'sinin "1-2 yıl" yanıtını, %91,7'sinin "3-4 yıl" yanıtını, %7,1'inin de "5 ve üzeri" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, öğrencilerin çok büyük bir kısmın 3-4 yıldır keman eğitimi aldığı görülmektedir.

Çizelge 4.1.2. Keman Öğrencilerinin "Çift Ses Çalma"nın Ne Anlama Geldiği Konusundaki Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	74	81,1
Kısmen	6	7,1
Hayır	4	4,8
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.1.2'deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin %88,1'inin "evet" yanıtını, %7,1'inin "kısmen" yanıtını, %4,8'inin de "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, öğrencilerin çok büyük bir kısmı çift ses çalmanın ne anlama geldiğini bildiğini ifade etmiştir.

Çizelge 4.1.3. Keman Öğrencilerinin Çift Ses Çalışmalarına Keman Çalışmalarının Hangi Düzeyinde Başladıklarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%	Yığılmalı yüzde
Çift ses çalışmalarına keman çalmaya hemen başladıktan sonra başlayanlar	31	36,9	36,9
Çift ses çalışmalarına 1. pozisyonu bitirdikten sonra başlayanlar.	20	23,8	60,7
Çift ses çalışmalarına 2., 3., pozisyonu bitirdikten sonra başlayanlar.	13	15,5	76,2
Şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayanlar.	20	23,8	100,0
Toplam	84	100,0	

Çizelge 4.1.3'te de görüldüğü gibi, keman öğrencilerinin %36,9'u çift ses çalışmalarına keman çalmaya başladıktan hemen sonra (f=31), %23,8'i 1. pozisyonu bitirdikten sonra (f=20), %15,5'i 2., 3., pozisyonları bitirdikten sonra çift ses çalışmalarına başlamışlardır. Keman öğrencilerinin %23,8 i de şimdiye kadar hiç çift ses çalışmadıklarını (f=20) ifade etmişlerdir.

Buradan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin çoğu kemana başladıktan hemen sonra çift ses çalışmalarına başlamışlardır. Ancak öğrencilerin %23,8'lik bir kısmının şimdiye kadar hiç çift ses çalışması yapmadığı göze çarpmaktadır.

4.2. Keman Öğrencilerinin Günlük Çalışmalarında Çift Ses Çalışmalarına Verdikleri Öneme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 4.2.1. Keman Öğrencilerinin Günlük Çalışmalarında Çift ses Çalışmalarına Yer Verme Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	12	14,3
Kısmen	30	35,7
Hayır	42	50,0
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.2.1’de de görüldüğü gibi, öğrencilerin % 14,3’ünün “evet” yanıtını vererek günlük çalışmalarında çift ses çalışmalarına yer verdikleri, %35,7’sinin “kısmen” yanıtını vererek günlük çalışmalarında kısmen çift ses çalışmalarına yer verdikleri, %50,0’sinin ise “hayır” yanıtını vererek günlük çalışmalarında çift ses çalışmalarına hiç yer vermedikleri görülmektedir.

Sonuç olarak, örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin yarısının, günlük çalışmalarında çift ses çalışmalarına yer veremediği dikkati çekmektedir.

4.3. Öğrencilerin Kemanda Çift Ses Çalarken Çalgı Hakimiyeti Bakımından Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 4.3.1.Çift Ses Çalışmalarının Çalgı Hakimiyetini Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	53	63,1
Kısmen	21	25,0
Hayır	8	9,5
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.3.1'deki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %63,1'inin "evet", %25,0'ının "kısmen", %9,5'inin "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu çift ses çalışmalarının çalgı hakimiyetini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir.

Çizelge 4.3.2. Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Yapılan Çift Ses Çalışmalarının Çalgı Hakimiyetini Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	65	77,4
Kısmen	12	14,3
Hayır	5	6,1
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.3.2'deki veriler incelendiğinde keman öğrencilerinin %77,4'ünün "evet" yanıtını, %14,3'ünün "kısmen" yanıtını, %6,1'inin de "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu anket sorusuna öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı yanıt vermemiştir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yapılan çift ses çalışmalarının, öğrencinin çalgı hakimiyetini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir.

Çizelge 4.3.3. Keman Öğrencilerinin Tek Sesli Çalışmalarda Kendilerine Olan Güvenlerini Keman Çalışlarına Aktarabilme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	35	41,7
Kısmen	40	47,6
Hayır	9	10,7
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.3.3'te de görüldüğü gibi, keman öğrencilerinin %41,7'si "evet", %47,6'sı "kısmen", %10,7'si "hayır" yanıtını vermişlerdir.

Tablodan da anlaşıldığı gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, tek sesli bir etüdü ya da eseri çalışırken, kendine olan güvenlerini kısmen keman çalışına aktarabilmektedir. Bir başka deyişle öğrenciler kemanda tek sesli bir etüdü ya da eseri çalarken, özgüvenlerini keman çalışmalarına aktarmada bazı sorunlar yaşamaktadırlar.

Çizelge 4.3.4 Keman Öğrencilerinin Çift Ses Çalışmalarında Kendilerine Olan Güvenlerini Keman Çalışlarına Aktarabilme Durumuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	13	15,5
Kısmen	32	38,1
Hayır	39	46,4
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.3.4'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %15,5'inin "evet", %38,1'inin "kısmen", %46,4'ünün "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu çift sesli bir etüdü ya da eseri çalarken, kendine olan güvenini keman çalışmasına aktaramamaktadır.

Çizelge 4.3.5. Keman Öğrencilerinin Aynı Pozisyondaki Çift Sesleri Birbirine Bağlamada Sorun Yaşama Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	31	36,9
Kısmen	45	53,6
Hayır	8	9,5
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.3.5'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %36,9' unun "evet", %53,6'sının "kısmen", %9,5'inin "hayır" cevabını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı çift ses çalışmalarında, aynı pozisyondaki çift sesleri birbirine bağlarken, zaman zaman notalar arasında kopma ya da bekleyerek çalma gibi sorunlar yaşamaktadır.

Çizelge 4.3.6. Keman Öğrencilerinin Pozisyon Geçişli Çift Sesleri Birbirine Bağlamada Sorun Yaşama Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	52	61,9
Kısmen	26	31,0
Hayır	6	7,1
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.3.6'daki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %61,9'unun "evet", %31,0'ının "kısmen", %7,1'inin "hayır" cevabını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı kemanda pozisyon geçişli çift sesleri birbirine bağlarken, çift sesli notalar arasında durma, bekleyerek çalma gibi sorunlar yaşamaktadır.

4.4. Öğrencilerin Kemanda Çift Ses Çalarken Fiziksel Bakımdan Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 4.4.1. Kemanda Çift ses Çalışmalarının Öğrencilerin Vücutlarında Fiziksel Bir Gerilim ya da Kasılmaya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	30	35,7
Kısmen	21	25,0
Hayır	33	39,3
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.4.1'deki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %35,7'sinin "evet", %25,0'ının "kısmen", %39,3'ünün "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, öğrencilerin büyük bir kısmı kemanda çift ses çalarken, vücudunda (çene ağrısı, diş sıkma, vb. gibi) fiziksel bir gerilim ya da kasılma yaşamadığını belirtmiştir.

Çizelge 4.4.2. Kemanda Yapılan Çift ses Çalışmalarının, Öğrencilerin Sol Kollarında Kasılma ve Ağrıya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	30	35,7
Kısmen	30	35,7
Hayır	22	26,2
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.4.2'deki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %35,7'sinin "evet", %35,7'sinin "kısmen", %26,2'sinin "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin büyük bir kısmı kemanda çift ses çalarken sol kolunda kasılma ve ağrı hissettiğini belirtmiştir

Çizelge 4.4.3. Kemanda Yapılan Çift ses Çalışmalarının, Öğrencilerin Sağ Kollarında Kasılma ve Ağrıya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	20	23,8
Kısmen	26	31,0
Hayır	36	42,9
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.4.3'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %23,8'inin "evet", %31,0'ünün "kısmen", %42,9'unun "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, keman öğrencilerinin büyük bir kısmı kemanda çift ses çalarken, sağ kolunda kasılma ve ağrı hissetmediğini belirtmiştir.

Çizelge 4.4.4. Kemanda Yapılan Çift ses Çalışmalarının, Öğrencilerin Sol Elllerinde veya Bileklerinde Kasılma ve Ağrıya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	31	36,9
Kısmen	27	32,1
Hayır	24	28,6
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.4.4'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %36,9'unun "evet", %32,1'inin "kısmen", %28,6'sının "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı kemanda çift ses çalarken, sol elinde ve bileğinde kasılma ve ağrı hissettiğini belirtmiştir.

Çizelge 4.4.5. Kemanda Yapılan Çift ses Çalışmalarının, Öğrencilerin Sağ Elllerinde ve Bileklerinde Kasılma ve Ağrıya Neden Olup Olmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	15	17,9
Kısmen	31	36,9
Hayır	36	42,9
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.4.5'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %17,9'unun "evet", %36,9'unun "kısmen", %42,9'unun "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı kemanda çift ses çalarken, sağ elinde ve bileğinde kasılma ve ağrı hissettiğini belirtmiştir.

4.5. Öğrencilerin Kemanda Çift Ses Çalarken Entonasyon Bakımından Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 4.5.1. Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Yapılan Çift Ses Çalışmalarının Öğrencinin Entonasyon Gelişimine Olan Etkileri Hakkındaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	61	72,6
Kısmen	19	22,6
Hayır	2	2,4
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.5.1'deki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %72,6'sının "evet", %22,6'sının "kısmen", %2,4'ünün "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yapılan çift ses çalışmalarının, öğrencinin entonasyon gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir.

Çizelge 4.5.2. Keman Öğrencilerinin Tek Sesli Bir Dizi Etüt veya Eser Çalarken Entonasyon Sorunu Yaşama Durumlarına İlişkin bulgular ve yorumlar

	f	%
Evet	12	14,3
Kısmen	23	27,4
Hayır	49	58,3
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.5.2'deki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %14,3'ünün "evet", %27,4'ünün "kısmen", %58,3'ünün "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Bir başka deyişle keman öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu tek sesli bir dizi, etüt veya eser çalarken entonasyon sorunu yaşamamaktadır.

Çizelge 4.5.3. Keman Öğrencilerinin Pozisyonda Kalarak Çalınan Çift Sesli Dizi Etüt veya Eserlerde Entonasyon Sorunu Yaşama Durumlarına İlişkin bulgular ve yorumlar

	f	%
Evet	26	31,0
Kısmen	43	51,2
Hayır	15	17,9
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.5.3'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %31,0'ının "evet", %51,2'sinin "kısmen", %17,9'unun "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Bir başka deyişle keman öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu, kemanda çift sesli bir dizi etüt veya eser çalarken kısmen entonasyon sorunu yaşamaktadır.

Çizelge 4.5.4. Keman Öğrencilerinin Pozisyon Geçişli Çift Sesleri Çalarken Entonasyon Sorunu Yaşama Durumlarına İlişkin bulgular ve yorumlar

	f	%
Evet	45	53,6
Kısmen	29	34,5
Hayır	10	11,9
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.5.4'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %53,6'sının "evet", %34,5'inin "kısmen", %11,5'inin "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Bir başka deyişle keman öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu, pozisyon Geçişli çift sesleri birbirine bağlarken entonasyon sorunu yaşamaktadır.

Çizelge 4.5.5. Keman Öğrencilerinin Entonasyon Problemlerini Düzeltmek veya Entonasyonlarını Geliştirmek İçin Özel Çalışmalar Yapıp Yapmadığına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	29	34,5
Kısmen	28	33,3
Hayır	27	32,1
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.5.5'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %34,5'inin "evet", %33,3'ünün "kısmen", %32,1'inin "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu entonasyon problemini düzeltmek veya entonasyonunu geliştirmek için özel çalışmalar yapmaktadır.

Çizelge 4.5.6. Çift Sesli Dizi Etüt ve Eser Çalışmalarının, Entonasyon Gelişimini Nasıl Etkilediği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	53	63,1
Kısmen	21	25,0
Hayır	8	9,5
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.5.6'daki veriler incelendiğinde keman öğrencilerinin %63,1'inin "evet", %25,0'ının "kısmen", %9,5'inin "hayır", yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, çift sesli dizi, etüt ve eser çalışmalarının, entonasyon problemlerini düzelttiğini ya da geliştirdiğini düşünmektedir.

Çizelge 4.5.7. Çift Sesli Dizi, Etüt ve Eser Çalışmalarının, Müziksel İşitme Yeteneğinin Gelişimini Nasıl Etkilediği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	63	75,0
Kısmen	17	20,2
Hayır	2	2,4
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.5.7'deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin %75,0'ının "evet", %20,2'sinin "kısmen", %2,4'ünün "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, keman öğrencilerin çok büyük bir kısmı, çift sesli dizi, etüt ve eser çalışmalarının, müziksel işitme yeteneğinin gelişmesini sağladığını düşünmektedir.

Çizelge 4.5.8. Kemanda Çift sesli Dizi, Etüt ve Eser Çalışmalarının Öğrencilerin Müziksel İşitme Derslerindeki Başarısını Nasıl Etkilediği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	16	19,0
Kısmen	51	60,7
Hayır	15	17,9
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.5.8'deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin %19,0'ının "evet", %60,7'sinin "kısmen", %17,9'unun "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, öğrencilerin çok büyük bir kısmı çift ses çalışmalarına başladıktan sonra, müziksel işitme derslerindeki başarısının kısmen arttığını belirtmiştir.

4.6. Öğrencilerin Kemanda Çift Ses Çalarken Müzikal Bakımdan Karşılaştığı Sorunlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 4.6.1. Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Yapılan Çift Ses Çalışmalarının Öğrencinin Müzikal Gelişimini Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	62	73,8
Kısmen	15	17,9
Hayır	5	6,0
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.6.1'deki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %73,8'inin "evet", %17,9'unun "kısmen", %6,0'ının "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yapılan çift ses çalışmalarının, öğrencilerin müzikal gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir.

Çizelge 4.6.2. Çalıştıkları Eser veya Etütte Çift sesli Bir Pasajın Gelmesinin, Keman Öğrencilerini Müzikal Olarak Sertleşme Bakımından Nasıl Etkilediğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	35	41,7
Kısmen	25	29,8
Hayır	22	26,2
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.6.2'deki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %41,7'sinin “evet”, %29,8'inin “kısmen”, %26,2'sinin “hayır” yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı, çalıştığı etüt veya eseri çalarken, çift sesli bir pasaj geldiğinde müzikal olarak sertleştiğini belirtmiştir.

Çizelge 4.6.3. Keman Öğrencilerinin Çift Ses Çalarken yaya ne kadar basınç uyguladıklarına ilişkin bulgular ve yorumlar

	f	%
Evet	42	50,0
Kısmen	19	22,6
Hayır	23	27,4
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.6.3'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %50,0'ının “evet”, %22,6'sının “kısmen”, %27,4'ünün “hayır” cevabını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmının, kemanda çift ses çalarken yaya gereğinden fazla basınç uyguladığı görülmektedir.

Çizelge 4.6.4. Keman Öğrencilerinin Çift Ses Çalarken Yaya Uyguladıkları Basıncın Fazla Olması Nedeniyle, Müzikal Olarak Gerginlik ve Sertlik Gibi Sorunlar Yaşama Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	37	44,0
Kısmen	30	35,7
Hayır	17	20,2
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.6.4'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %44,0'ının "evet", %35,7'sinin "kısmen", %20,2'sinin "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı çift ses çalışmalarında, yaya uyguladığı basıncın fazla olması nedeniyle, müzikal olarak gerginlik ve sertlik gibi sorunlar yaşamaktadır.

Çizelge 4.6.5. Öğrencilerin Yaptığı Çift ses Çalışmalarının, Fiziksel Gerginlikten Kaynaklanan, Sert Çalma ve Müzikalitenin Gereklerini Yerine Gibi Sorunlara Neden Olup Olmadığı Konusundaki Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	28	33,3
Kısmen	30	35,7
Hayır	24	28,6
Toplam	82	97,6

Çizelge 4.6.5'teki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %33,3'ünün "evet", %35,7'sinin "kısmen", %28,6'sının "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin %2,4'lük bir kısmı anketin ilgili sorusunu yanıtlamamıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı çift ses çalarken, fiziksel sorunların neden olduğu, kısmen sert çalma ve müzikalitenin gereklerini yerine getirememesi gibi sorunlar yaşamaktadır.

Çizelge 4.6.6. Çalıştıkları Eser veya Etütte Çift sesli Bir Pasajın Gelmesinin, Keman Öğrencilerini Çift Ses Çalarken Korku ve Kaygı Duyma Bakımından Nasıl Etkilediğine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Evet	24	28,6
Kısmen	41	48,8
Hayır	19	22,6
Toplam	84	100,0

Çizelge 4.6.6'daki veriler incelendiğinde, keman öğrencilerinin %28,6'sının "evet", %48,8'inin "kısmen", %22,6'sının "hayır" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi keman öğrencilerinin büyük bir kısmı bir etüt veya eseri çalarken, çift sesli bir pasajla karşılaştığında kısmen korkuya kapılmaktadır.

4.7. Öğrencilerin Çift Ses Çalışmalarına Başlangıç Zamani İle Yaşadığı Çalgı Hakimiyeti Sorunlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablolar

Çizelge 4.7.1. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 8. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Çift sesli bir etüdü ya da eseri çalarken, kendime olan güvenimi tüm davranışlarımla keman çalışmaya yansıtabiliyorum			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	6 %19,4	14 %45,2	11 %35,5	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	5 %25,0	5 %25,0	10 %50,0	20 %100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	1 %7,7	6 %46,2	6 %46,2	13 %100,0
Hiç	1 %5,0	7 %35,0	12 %60,0	20 %100,0
Toplam	13 %15,5	32 %38,1	39 %46,4	84 %100,0

Çizelge 4.7.1'deki değerler incelendiğinde, “çift sesli bir etüdü ya da eseri çalarken, kendime olan güvenimi tüm davranışlarımla keman çalışmaya yansıtabiliyorum” ifadesine, çift ses çalışmaya keman çalmaya başladıktan hemen sonra başlayan öğrencilerin, %19,4'ünün “evet” (f=6), %45,2'sinin “kısmen” (f=14), %35,5'inin “hayır” (f=11) yanıtını verdikleri; 1. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %25,0'ının “evet” (f=5), %25,0'ının “kısmen” (f=5), %50,0'ının

“hayır” (f=10) yanıtını verdikleri; 2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %7,7’sinin “evet” (f=1), %46,2’sinin “kısmen” (f=6), %46,2’sinin “hayır” (f=6) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %5,0’ının “evet” (f=1), %35,0’ının “kısmen” (f=7), %60,0’ının da “hayır” (f=12) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Çizelge 4.7.2. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 9. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Aynı pozisyondaki çift sesleri birbirine bağlarken, çift sesli notalar arasında kopma ya da bekleyerek çalma gibi sorunlar yaşıyorum			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	9 %29,0	16 %51,6	6 %19,4	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	8 %40,0	10 %50,0	2 %10,0	20 %100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	5 %38,5	8 %61,5	- -	13 %100,0
Hiç	9 45,0	11 55,0	- -	20 100,0
Toplam	31 %36,9	45 %53,6	8 59,5	84 %100,0

Çizelge 4.7.2’deki değerler incelendiğinde, “Aynı pozisyondaki çift sesleri birbirine bağlarken, çift sesli notalar arasında kopma ya da bekleyerek çalma gibi sorunlar yaşıyorum” ifadesine, çift ses çalışmaya keman çalmaya başladıktan hemen sonra

başlayan öğrencilerin, %29,0'ının "evet" (f=9), %51,6'sının "kısmen" (f=16), %19,4'ünün "hayır" (f=6) yanıtını verdikleri; 1. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %40,0'ının "evet" (f=8), %50,0'ının "kısmen" (f=10), %10,0'ının "hayır" (f=2) yanıtını verdikleri; 2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %38,5'inin "evet" (f=5), %61,5'inin "kısmen" (f=8) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %45,0'ının "evet" (f=9), %55,0'ının "kısmen" (f=11) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Çizelge 4.7.3. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 10. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Pozisyon geçişli çift sesleri birbirine bağlarken, çift sesler arasında kopma ya da bekleyerek çalma gibi sorunlar yaşıyorum			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	18 %58,1	9 %29,0	4 %12,9	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	13 %65,0	7 %35,0		20 100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	7 %53,8	6 %46,2		13 100,0
Hiç	14 %70,0	4 %20,0	2 %10,0	20 %100,0
Toplam	52 %61,9	26 %31,0	6 %7,1	84 %100,0

Çizelge 4.7.3'teki değerler incelendiğinde, “Kemanda çift ses çalarken, sağ elimle yaya uyguladığım basıncın fazla olması nedeniyle, müzikal olarak gerginlik ve sertlik gibi sorunlar yaşıyorum” ifadesine, çift ses çalışmaya keman çalmaya başladıktan hemen sonra başlayan öğrencilerin, %58,1'inin “evet” (f=18), %29,0'ının “kısmen” (f=9), %12,9'unun “hayır” (f=4) yanıtını verdikleri; 1. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %65,0'ının “evet” (f=13), %35,0'ının “kısmen” (f=7) yanıtını verdikleri; 2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %53,8'inin “evet” (f=7), %46,2'sinin “kısmen” (f=6) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %70,0'ının “evet” (f=14), %20,0'ının “kısmen” (f=4), %10,0'ının “hayır” (f=2) yanıtını verdikleri görülmektedir.

4.8. Öğrencilerin Çift Ses Çalışmalarına Başlangıç Zamani İle Yaşadığı Fiziksel Sorunların Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çizelge 4.8.1. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 11. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Keman çalışırken yaptığım çift ses çalışmaları vücudumda (çene ağrısı, kasılma ya da diş sıkma gibi) fiziksel bir gerilime neden oluyor			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	10 %32,3	10 %32,3	11 %35,5	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	9 %45,0	2 %10,0	9 %45,0	20 %100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	2 %15,4	4 %30,8	7 %53,8	13 %100,0
Hiç	9 %45,0	5 %25,0	6 %30,0	20 %100,0
Toplam	30 %35,7	21 %25,0	33 %39,3	84 %100,0

Çizelge 4.8.1'teki değerler incelendiğinde, “Keman çalışırken yaptığım çift ses çalışmaları vücudumda (çene ağrısı, kasılma ya da diş sıkma gibi) fiziksel bir gerilime neden oluyor” ifadesine, çift ses çalışmaya keman çalmaya başladıktan hemen sonra başlayan öğrencilerin, %32,3'ünün “evet” (f=10), %32,3'ünün “kısmen” (f=10), %35,5'inin “hayır” (f=11) yanıtını verdikleri; 1. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %45,0'ının “evet” (f=9), %10,0'ının

“kısmen” (f=2), %45,0’ının “hayır” (f=9) yanıtını verdikleri; 2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %15,4’ünün “evet” (f=2), %30,8’inin “kısmen” (f=4), %53,8’inin “hayır” (f=7) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %45,0’ının “evet” (f=9), %25,0’ının “kısmen” (f=5), %30,0’ının “hayır” (f=6) yanıtını verdikleri görülmektedir.

4.9. Öğrencilerin Çift Ses Çalışmalarına Başlangıç Zamanı İle Yaşadığı Entonasyon Sorunlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çizelge 4.9.1. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 18. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Kemanda pozisyonda kalarak çalınan çift seslerde entonasyon sorunu yaşıyorum			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	7 %22,6	18 %58,1	6 %19,4	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	6 %30,0	9 %45,0	5 %25,0	20 %100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	3 %23,1	6 %46,2	4 %30,8	13 %100,0
Hiç	10 %50	10 %50	- -	20 %100,0
Toplam	26 %31,0	43 %51,2	15 %17,9	84 %100,0

Çizelge 4.9.1'deki değerler incelendiğinde, “Kemanda pozisyonda kalarak çalınan çift seslerde entonasyon sorunu yaşıyorum” ifadesine, çift ses çalışmaya keman çalmaya başladıktan hemen sonra başlayan öğrencilerin, %22,6'sının “evet” (f=7), %58,1'inin “kısmen” (f=18), %19,4'ünün “hayır” (f=6) yanıtını verdikleri; 1. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %30,0'ının “evet” (f=6), %45,0'ının “kısmen” (f=9), %25,0'ının “hayır” (f=5) yanıtını verdikleri; 2. ve 3.

pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %23,1'inin "evet" (f=3), %46,2'sinin "kısmen" (f=6), %30,8'inin "hayır" (f=4) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %50,0'ünün "evet" (f=10), %50,0'ünün "kısmen" (f=10) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Çizelge 4.9.2. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 19. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Kemanda pozisyon geçişli çift sesleri çalarken entonasyon sorunu yaşıyorum			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	14 %45,2	12 %38,7	5 %16,1	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	11 %55,0	5 %25,0	4 %20,0	20 %100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	5 %38,5	7 %53,8	1 %7,7	13 %100,0
Hiç	15 %75,0	5 %25,0	- -	20 %100,0
Toplam	45 %53,6	29 %34,5	10 %11,9	84 %100,0

Çizelge 4.9.2'deki değerler incelendiğinde, "Kemanda pozisyon geçişli çift sesleri çalarken entonasyon sorunu yaşıyorum" ifadesine, çift ses çalışmaya keman çalmaya başladıktan hemen sonra başlayan öğrencilerin, %45,2'sinin "evet" (f=14), %38,7'sinin "kısmen" (f=12), %16,1'inin "hayır" (f=5) yanıtını verdikleri; 1.

pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %55,0'ının "evet" (f=11), %25,0'ının "kısmen" (f=5), %20,0'ının "hayır" (f=4) yanıtını verdikleri; 2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %38,5'inin "evet" (f=5), %53,8'inin "kısmen" (f=7), %7,7'sinin "hayır" (f=1) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %75,0'ının "evet" (f=15), %25,0'ının "kısmen" (f=5) yanıtını verdikleri görülmektedir.

4.10. Öğrencilerin Çift Ses Çalışmalarına Başlangıç Zamanı İle Yaşadığı Müzikal Sorunların Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çizelge 4.10.1. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 26. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Çift ses çalarken, yaya gereğinden fazla basınç uyguluyorum			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	12 %38,7	10 %32,3	9 %29,0	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	10 %50,0	4 %20,0	6 %30,0	20 %100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	7 %53,8	5 %38,5	1 %7,7	13 %100,0
Hiç	13 %65,0	- -	7 %35,0	20 %100,0
Toplam	42 %50,0	19 %22,6	23 %27,4	84 %100,0

Çizelge 4.10.1'deki değerler incelendiğinde, “Çift ses çalarken, yaya gereğinden fazla basınç uyguluyorum” ifadesine, çift ses çalışmaya keman çalmaya başladıktan hemen sonra başlayan öğrencilerin, %38,7’sinin “evet” (f=12), %32,3’ünün “kısmen” (f=10), %29,0’ının “hayır” (f=9) yanıtını verdikleri; 1. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %50,0’ının “evet” (f=10), %20,0’ının “kısmen” (f=4), %30,0’ının “hayır” (f=6) yanıtını verdikleri; 2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %53,8’inin “evet” (f=7), %38,5’inin

“kısmen” (f=5), %7,7’sinin “hayır” (f=1) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %65,0’ının “evet” (f=13), %35,0’ının “hayır” (f=7) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Çizelge 4.10.2. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 27. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Kemanda çift ses çalarken, sağ elimle yaya uyguladığım basıncın fazla olması nedeniyle, müzikal olarak gerginlik ve sertlik gibi sorunlar yaşıyorum			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	8 %25,8	12 %38,7	11 %35,5	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	10 %50,0	8 %40,0	2 %10,0	20 100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	6 %46,2	4 %30,8	3 %23,1	13 %100,0
Hiç	13 %65,0	6 %30,0	1 %5,0	20 %100,0
Toplam	37 %44,0	30 %35,7	17 %20,2	84 %100,0

Çizelge 4.10.2’deki değerler incelendiğinde, “Kemanda çift ses çalarken, sağ elimle yaya uyguladığım basıncın fazla olması nedeniyle, müzikal olarak gerginlik ve sertlik gibi sorunlar yaşıyorum” ifadesine, çift ses çalışmaya keman çalmaya başladıktan hemen sonra başlayan öğrencilerin, %25,8inin “evet” (f=8), %38,7’sinin “kısmen” (f=12), %35,5’inin “hayır” (f=11) yanıtını verdikleri; 1. pozisyonu

bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %50,0'ının “evet” (f=10), %40,0'ının “kısmen” (f=8), %10,0'ının “hayır” (f=2) yanıtını verdikleri; 2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %46,2'sinin “evet” (f=6), %30,8'inin “kısmen” (f=4), %23,1'inin “hayır” (f=3) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %65,0'ının “evet” (f=13), %30,0'ının “kısmen” (f=6), %5,0'ının “hayır” (f=1) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Çizelge 4.10.3. Öğrenci Anketinin 3. Maddesi İle 29. Maddesinin Karşılaştırılmasına İlişkin Çapraz Tablo

Çift ses çalışmalarına keman çalışmanızın hangi düzeyinde başladınız?	Çalıştığım etüt ve eseri çalarken çift sesli bir pasajın gelmesi beni korkutuyor			Toplam f %
	Evet f %	Kısmen f %	Hayır f %	
Keman Çalmaya Başladıktan Hemen Sonra	7 %22,6	12 %38,7	12 %38,7	31 %100,0
1. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	5 %25,0	12 %60,0	3 %15,0	20 %100,0
2. ve 3. Pozisyonu Bitirdikten Sonra	5 %38,5	6 %46,2	2 %15,4	13 %100,0
Hiç	7 %35,0	11 %55,0	2 %10,0	20 %100,0
Toplam	24 528,6	41 548,8	19 %22,6	84 %100,0

Çizelge 4.10.3'teki değerler incelendiğinde, “Çalıştığım etüt ve eseri çalarken çift sesli bir pasajın gelmesi beni korkutuyor” ifadesine, çift ses çalışmaya keman

çalmaya başladıktan hemen sonra başlayan öğrencilerin, %22,6'sının "evet" (f=7), %38,7'sinin "kısmen" (f=12), %38,7'sinin "hayır" (f=12) yanıtını verdikleri; 1. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %25,0'ının "evet" (f=5), %60,0'ının "kısmen" (f=12), %15,0'ının "hayır" (f=3) yanıtını verdikleri; 2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra başlayan öğrencilerin, %38,5'inin "evet" (f=5), %46,2'sinin "kısmen" (f=6), %15,4'ünün "hayır" (f=2) yanıtını verdikleri; şimdiye kadar ayrıca hiç çift ses çalışması yapmayan öğrencilerin, %35,0'ının "evet" (f=7), %55,0'ının "kısmen" (f=11), %10,0'ının "hayır" (f=2) yanıtını verdikleri görülmektedir.

4.11. Keman Öğretmenleri Hakkında Kişisel Bilgiler

Araştırmanın örneklemini oluşturan keman öğretmenlerinin hangi okuldan mezun oldukları, kaç yıldır keman öğretmenliği yaptıkları, şimdiye kadar hangi kurumlarda keman öğretmenliği yaptıkları ve kaç tane keman öğrencisi olduğu konusundaki bulgular ve bunların yorumları bu bölümde verilmektedir.

Çizelge 4.11.1. Keman Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri

		f	%	Yığılmalı yüzde
Mezun oldukları yüksek öğretim kurumları	Batı Müziği Konservatuarı	1	5,0	5,0
	Türk Müziği Konservatuarı	-	-	-
	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	19	95,0	100,0
	Güzel Sanatlar Fakültesi	-	-	-
	Diğer	-	-	-
	Toplam	20	100,0	
Kaç yıldır keman Öğretmenliği Yaptıkları	1-4	6	30,0	30,0
	5-8	7	35,0	65,0
	9-12	4	20,0	85,0
	13-16	3	15,0	100,0
	17 ve üzeri	-	-	
	Toplam	20	100,0	

Şimdiye kadar Hangi kurumlarda Keman öğretmenliği yaptıkları	İlk ve Orta Öğretim kurumları	1	5,0	5,0
	Konservatuar	-	-	-
	Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	13	65,0	70,0
	Güzel Sanatlar Fakültesi	1	5,0	75,0
	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	5	25,0	100,0
	Toplam	20	100,0	100,0

Kaç tane Keman öğrencisi olduğu		f	%	Yığılmalı yüzde
	0-5	4	20,0	20,0
	6-10	8	40,0	60,0
	11-15	3	15,0	75,0
	16-20	4	20,0	95,0
	21 ve üzeri	1	5,0	100,0
	Toplam	20	100,0	

Çizelge 4.11.1'deki veriler, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin mezun oldukları okul bakımından incelendiğinde öğretmenlerin %5,0'ının "batı müziği konservatuarı" (f=1), %95,0'ının "eğitim fakültesi müzik öğretmenliği bölümü" (f=19) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin çok büyük bir kısmı Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümünden mezun olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.11.1'deki veriler, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin kaç yıldır keman öğretmenliği yaptıkları bakımından incelendiğinde öğretmenlerin, %30,0'inin "1-4" (f=6), %35,0'inin "5-8" (f=7), %20,0'inin "9-12" (f=4), %15,0'inin "13-16" (f=3) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı 5-8 yıldır keman öğretmenliği yaptığını belirtmiştir.

Çizelge 4.11.1'deki veriler, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin şimdiye kadar hangi kurumlarda keman öğretmenliği yaptıkları bakımından incelendiğinde öğretmenlerin, %5,0'inin "ilk ve orta öğretim kurumları" (f=1), %65,0'inin "Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi" (f=13), %5,0'inin "Güzel Sanatlar Fakültesi" (f=1), %25,0'inin "Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü" (f=5) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, şimdiye kadar Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğretmenlik yaptığını belirtmiştir.

Çizelge 4.11.1'deki veriler, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin çalıştıkları öğrenci sayısı bakımından incelendiğinde, öğretmenlerin %20,0'inin "0-5" (f=4), %40,0'inin "6-10" (f=8), %15,0'inin "11-15" (f=3), %20,0'inin "16-20" (f=4), %5,0'inin "21 ve üzeri" (f=1) yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, öğrenci sayılarının 6-10 arası olduğunu belirtmiştir.

4.12. Keman Öğretmenlerinin Çift ses Çalışmalarına Verdikleri Öneme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 4.12.1. Keman Öğretmenlerinin Çift Ses Çalışmalarına Keman Derslerinde Yer Verilmesi Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	11	55,0
Büyük Ölçüde	8	40,0
Kısmen	-	-
Az	-	-
Hiç	1	5,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.12.1'deki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %55,0'ının "tamamen", %40,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman derslerinde çift ses çalışmalarına yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Çizelge 4.12.2. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarının Keman Derslerinde Ayrı Bir Çalışma Bölgesi (Konu) Olarak Ele Alınması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	12	60,0
Büyük Ölçüde	6	30,0
Kısmen	-	-
Az	1	5,0
Hiç	1	5,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.12.2'deki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %60,0'ının "tamamen", %30,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "az", %5,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman derslerinde çift ses çalışmalarının tamamen ayrı bir konu olarak ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Çizelge 4.12.3. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarının, Öğrencinin Çalgı Hakimiyetinin Gelişimi Bakımından Gerekliği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	15	75,0
Büyük Ölçüde	4	20,0
Kısmen	-	-
Az	-	-
Hiç	1	5,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.12.3'teki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %75,0'ının "tamamen", %20,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin çok büyük bir kısmı, keman derslerinde çift ses çalışmalarının, öğrencinin çalgı hakimiyetinin gelişmesi için tamamen gerekli olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.12.4. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarının, Öğrencinin Entonasyon Gelişimi Bakımından Gerekliği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	15	75,0
Büyük Ölçüde	4	20,0
Kısmen	-	-
Az	-	-
Hiç	1	5,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.12.4'teki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %75,0'ının “tamamen”, %20,0'ının “büyük ölçüde”, %5,0'ının “hiç” yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin çok büyük bir kısmı, keman derslerinde çift ses çalışmalarının, öğrencinin entonasyon gelişimi için tamamen gerekli olduğunu belirtmiştir.

Çizelge 4.12.5. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarının, Öğrencinin Müzikal Gelişimi Bakımından Gerekliliği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	11	55,0
Büyük Ölçüde	7	35,0
Kısmen	1	5,0
Az	-	-
Hiç	1	5,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.12.5'teki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %55,0'ının “tamamen”, %35,0'ının “büyük ölçüde”, %5,0'ının “kısmen”, %5,0'ının “hiç” yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman derslerinde çift ses çalışmalarının, öğrencinin müzikal gelişimi için tamamen gerekli olduğunu belirtmiştir.

4.13. Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Çift Sesli Etüt ve Alıştırmaların Kullanılması Hakkında Keman Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 4.13.1. Keman Öğretmenlerinin, Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Boş Tellerde Çift Ses Çalışmalarına Başlanması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	10	50,0
Büyük Ölçüde	7	35,0
Kısmen	-	-
Az	1	5,0
Hiç	2	10,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.13.1'deki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %50,0'ının "tamamen", %35,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "az", %10,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde, boş tellerde çift ses çalışmalarına başlanmasının tamamen gerektiğini belirtmiştir.

Çizelge 4.13.2. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin çalgı Hakimiyetini Ne Yönde Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	7	35,0
Büyük Ölçüde	10	50,0
Kısmen	-	-
Az	-	-
Hiç	3	15,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.13.2'deki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %35,0'ının "tamamen", %50,0'ının "büyük ölçüde", %15,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift seslere başlanmasının, çalgı hakimiyetini büyük ölçüde olumlu olarak etkileyeceğini belirtmiştir.

Çizelge 4.13.3. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanması, Öğrencinin Entonasyon Gelişimini Ne Yönde Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	10	50,0
Büyük Ölçüde	6	30,0
Kısmen	-	-
Az	1	5,0
Hiç	3	15,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.13.3'teki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %50,0'ının "tamamen", %30,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "az", %15,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift seslere başlanması, entonasyon gelişimi bakımından öğrenciyi tamamen olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir.

Çizelge 4.13.4. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin Müzikal Gelişimini Ne Yönde Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	3	15,0
Büyük Ölçüde	11	55,0
Kısmen	-	-
Az	1	5,0
Hiç	5	25,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.13.4'teki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %15,0'ının "tamamen", %55,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "az", %25,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift seslere başlanmasının, müzikal gelişim bakımından öğrenciyi büyük ölçüde olumlu olarak etkileyeceğini belirtmiştir.

Çizelge 4.13.5. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin İleriki Yaşantısındaki Çalgıya Hakim Olma Durumunu Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	11	55,0
Büyük Ölçüde	6	30,0
Kısmen	1	5,0
Az	-	-
Hiç	2	10,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.13.5'teki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %55,0'ının "tamamen", %30,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "kısmen", %10,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift seslere başlanmasının, öğrencinin ileriki yaşantısındaki çalgı hakimiyetini tamamen olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir.

Çizelge 4.13.6. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin İleriki Yaşantısındaki Entonasyonunu Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	11	55,0
Büyük Ölçüde	6	30,0
Kısmen	1	5,0
Az	-	-
Hiç	2	10,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.13.6'daki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %55,0'ının "tamamen", %30,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "kısmen", %10,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift seslere başlanmasının, öğrencinin ileriki yaşantısındaki entonasyonunu tamamen olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir.

Çizelge 4.13.7. Keman Öğretmenlerinin, Çift Ses Çalışmalarına Keman Eğitiminin Başlangıç Düzeyinde Başlanmasının, Öğrencinin İleriki Yaşantısındaki Müzikalitesini Nasıl Etkileyeceği Konusundaki Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

	f	%
Tamamen	7	35,0
Büyük Ölçüde	9	45,0
Kısmen	1	5,0
Az	-	-
Hiç	3	15,0
Toplam	20	100,0

Çizelge 4.13.7'deki veriler incelendiğinde, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin %35,0'ının "tamamen", %45,0'ının "büyük ölçüde", %5,0'ının "kısmen", %15,0'ının "hiç" yanıtını verdikleri görülmektedir.

Tablodan da anlaşılacağı gibi, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki keman öğretmenlerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift seslere başlanmasının, öğrencinin ileriki yaşantısındaki müzikalitesini büyük ölçüde olumlu yönde etkileyeceğini belirtmiştir.

4.14. Çift Ses Çalışmalarında Keman Öğretmenlerinin Kullandıkları Metot, Etüt ve Eserlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çizelge 4.14.1. Keman Öğretmenlerinin, Derslerinde Hangi Etüt ve Eserleri Kullandıklarına İlişkin Bulgular ve yorumlar

Kullanılan Etüt ve Eserler	Etüt ve Eserleri Kullanan Öğretmen Sayısı
Ömer CAN	8
H. SİTT	8
O. SEVCİK	5
C. FLESCH	2
BLOCH	2
CRICKBOOM	1
GRİGORİAN	1
SCHRADIECK	1
MANUEL DE VİORA	1
ALİ UÇAN KEMAN EĞİTİMİ	1
SEİTZ Re Maj. Konçerto	2
SCHÜLLER Sol Maj. Konçerto	2
ACCOLAY La Min. Konçerto	1
TARTİNİ Sonat	1
CORELLİ La Folia	1

Çizelge 4.14.1'den de anlaşılacağı gibi keman öğretmenlerinin çift ses çalışmalarında kullandıkları etüt ve eserler sırasıyla verilmiştir. Bu çizelge öğretmenlerden alınan cevapları olduğu gibi yansıtmaktadır. Bir çok öğretmen eser ve etütlerin isimlerini eksik olarak yazmıştır.

4.15. Türkiye’deki Üniversitelerde Uzun Yıllardır Görev Yapan Keman Eğitimcilerinin Deşifre Edilmiş Görüşleri

Prof. Dr. Ali UÇAN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı

Keman eğitiminde çift ses çalışmaları, keman eğitiminin doğal ve vazgeçilmez bir boyutudur. Keman eğitiminin her düzeyinde ve aşamasında, çift sesli çalışmaların yapılmaması, keman eğitimini eksik bırakmak demektir. Tek tel üzerinde çalışarak keman çalmayı öğrenmek, tek sesli müzik yapmayı öğrenmek anlamına gelir. Keman varoluş nedeniyle, evrimiyle ve gelişimiyle çok sesli müziğin bir çalgısıdır. Bu bakımdan keman eğitiminin doğasında çift tel çalışmaları, üç tel çalışmaları ve dört tel çalışmaları bulunmaktadır. Dolayısıyla keman eğitimi bu esaslara göre düzenlenmelidir.

Keman eğitiminde çift ses çalışmalarına başlangıç aşamasında başlanmalı, hatta keman eğitimi çift ses çalışmalarıyla başlamalıdır. Özellikle başlangıçta yayın, diğer tellere değmeksizin tek bir tel üzerinde düzgün kullanılması kolay olmamakla beraber oldukça önemli bir beceri gerektirir; oysa ki ilk alıştırmalar yayı tek tele değil de çift tele değdirerek yapılırsa, yay iki tele çok daha rahat oturur ve yayın diğer tellere değmeksizin kullanılmasının yarattığı kaygıdan, korkudan, endişelerden uzak, çok daha güvenli bir yay kullanımı sağlanır. Bu sayede öğrencinin daha ilk derslerde düzgün ses çıkartması sağlanabilir. Yayını doğru kullanmanın temelinde çift ses çalışmaları bulunmaktadır. Keman eğitiminin başlangıç aşamasında çift ses çalışmaları doğal bir gerekliliktir; fakat çift ses çalışmaları keman eğitiminde ihmal edilmekte ve yeterince önem verilmemektedir. Çift ses çalışmalarına başlamak geciktikçe keman eğitimi, çarpık ve eksik kalmaktadır.

Çift ses çalışmalarına önce boş tellerde başlamak, daha sonra bir tel boş olmak üzere diğer telde parmakları kullanarak iki teli aynı anda çalmak, çift ses çalışmalarında öğrencinin güvenini artırır, ayrıca parmakların diğer tele değmeden kullanılmasını sağlar. Aynı zamanda paralel beşli çalışmaları öğrenciye çalgısını akort etme yetisi kazandırır. Korkusuz, kaygısız, öz güvenli yay ve parmak kullanımının temeli, çift ses çalışmalarıdır.

Eğitimin ilerleyen süreçlerinde üçlü aralıklar, altılı aralıklar ve oktavlar gibi kemanın doğal yapısına uygun çift sesler geciktirilmeden öğrenciye verilmelidir. Eğer keman eğitimi tonal müzik çerçevesinde veriliyorsa, çift ses çalışmaları buna göre düzenlenmeli, modal müzik çerçevesinde veriliyorsa çift ses çalışmaları, dörtlü ve ikili aralık çalışmaları geciktirilmeden bu yönde düzenlenmelidir. Hem tonal, hem modal çerçevede keman eğitimi, Türkiye genelinde uygulanmalıdır.

Prof. Şeyda ÇİLDEN

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı

Keman eğitiminde çift ses çalışmaları, tek sesli çalışmalar kadar önemlidir. Yay çekerken, yay, ön kol ve arka koldan meydana gelen bir düzlem oluşur. Bu düzlem, kullandığımız tele göre değişmektedir. Örneğin la telinde yay çekerken meydana gelen “la” düzlemi, re telinde çalarken oluşan “re” düzlemine göre açısız bakımdan farklılıklar gösterir. Bu durumda kemanda tek ses çalarken, dört farklı düzlem oluşur. Bunlar; sol düzlemi, re düzlemi, la düzlemi ve mi düzlemleridir. Bu dört düzlemden tamamen farklı olarak, çift ses çalarken üç değişik düzlem daha kullanılır. Bunlar; sol-re düzlemi, re-la düzlemi ve la-mi düzlemleridir. Keman çalmada önemli olan bu yedi değişik düzlemi doğru bir şekilde kullanmaktır. Çift ses çalışmalarında da tek sesli çalışmalarda olduğu gibi bu düzlemler çarpıtılmadan kullanılmalı, yay iki tel üzerine eşit bir şekilde oturtulmalıdır.

Çift ses çalışmalarına, öğrencinin dört tek ses düzlemini öğrenmesinden hemen sonra başlanmalıdır. Yani öğrencilere bu düzlemler boş tellerde öğretilmeli, ardından yine bu düzlemlerden yola çıkılarak çift ses düzlemleri öğretilmelidir. Öğrenci üç çift ses düzlemini boş tellerde öğrendikten sonra, tek tel boş olmak üzere diğer telde değişen nota hareketleriyle çalışmalar yapılmalı ve öğrenciye seslerin birbirleriyle olan ilişkisi öğretilmelidir. Böylelikle öğrenci hem çift ses çalmayı öğrenecek, hem de aralık duyma ve entonasyon bakımından öğrenci gelişecek ve kendini kontrol etme yetisi kazanacaktır. Bu alıştırmalar fazla abartılmadan küçük oyunlarla ve öğrencinin baskısız bir yayla piyano çalması sağlanarak yapılmalıdır.

Tek ses çalarken basılan sesler, çift ses çalarken basılan seslerden tını bakımından farklı olabilmektedir. Öğrenci bu tını farkını duyabilmeli ve parmağını tınlar arasındaki farka göre doğru konumlandırabilmelidir.

Sol elin tuşe üzerindeki en doğru duruşu, 1. parmağın ve 4. parmağın aynı anda kullanıldığı zamanlarda yani oktav çalışmalarında sağlanır. Çift ses çalışmalarının, öğrencinin keman tekniği üzerine olan olumlu etkisi büyüktür. İyi bir keman tekniğine sahip olmak çalgı hakimiyetini artıracaktır.

Öğrencinin çift seslerdeki müzikal becerisi, tamamen yay kullanmadaki ustalığıyla ilgilidir. Yay basıncı ve yayın eşiğe göre kullanıldığı yer önemlidir. Çift ses çalışmaları genelde korkulan çalışmalardır. Bu yüzden çift ses çalışmalarına başlangıç düzeyinde başlamak, öğrencinin bu korkuyu üzerinden atması ve teknik, çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal bakımdan gelişimi için son derece gereklidir.

Tek sesli çalışmalarda olduğu gibi çift sesli çalışmalarda da yayın baskısı dengelenmeli, yayın her bölgesinde aynı renkte ve gürlükte ses üretilmelidir. Bunu yaparken yayın fiziksel durumu göz önüne alınmalı, topukta ve uçta eşit ses elde etmek için yaya uygulanan baskı ve yayın hızı kontrol altına alınmalıdır.

Derslerde “çift ses”in adı koyulmalı, ödev olarak verilmeli ve öğrenciden istenmelidir. Türkiye’deki keman eğitimine genel olarak bakıldığında çift ses çalışmalarının ihmal edildiği gözlemlenmektedir. Keman için yazılmış eserlere bakıldığında, birçok eserde çift seslerin kullanıldığı görülmektedir. Bu ihmal yüzünden öğrenciler, bu eserlerde çift sesli pasajlarla karşılaştıklarında çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal bakımdan zorlanmaktadırlar.

Prof. Murat TAMER

Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı

Keman, oda müziği grupları, senfonik orkestralar ve diğer çok sesli müzik yapan gruplarda kullanıldığı gibi, kendi içinde çok sesliyi barındıran, çok seslilik bakımından oldukça zengin bir enstrümandır. Kemanda çift sesli, çok sesli çalışmalar ve akor çalışmalarına, keman eğitiminin başlangıcından itibaren başlanmalıdır.

Öğrencinin 1. pozisyona hakim olmasından sonra çift sesli çalışmalara başlanmalıdır. Teknik düzey geliştikçe O. Sevcik ve C.Flesch gibi metotlarla çift ses çalışmaları yürütülmelidir. Çift ses çalışırken öğrenci, iki sesi aynı anda basmalı fakat sesleri önce ayrı ayrı çalmalı, sesleri doğru olarak çaldıktan sonra iki sesi aynı anda çalarak tınlatmalıdır. Öğretmen çift seslere ne zaman başlayacağını iyi planlamalı ve öğrencinin seviyesini göz önüne alarak, bu çalışmalara ne çok erken, ne de çok geç başlamalıdır.

Muhammedjan TURDİYEV

Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi

Çift ses çalışmaları, keman eğitiminin yapı taşlarından biri olup, genel tutuş tekniği, parmakların tel üzerindeki hareketleri, vibrato ve entonasyon gelişimi açısından son derece önemlidir.

Bilindiği gibi kemanda dört tane sağ dirsek pozisyonu vardır. Bunlar, sol, re, la, mi pozisyonlarıdır. Ancak bu pozisyonlar sadece kemanda tek ses çalarken kullanılmaktadır. Bunlardan farklı olarak çift telde çalabilmek için üç tane daha sağ dirsek pozisyonu mevcuttur. Bu pozisyonlar sol-re, re-la, la-mi pozisyonlarıdır. Bu üç pozisyon, sol, re, la, mi pozisyonlarından farklılık göstermektedir. Öğrencinin çift telde doğru bir şekilde çalabilmesi için, sol-re, re-la, la-mi sağ dirsek pozisyonlarında çalmayı öğrenmesi gerekmektedir. Çift ses çalışmaları, parmakların tellere aynı anda düşmelerini; bileğin ve parmakların daha yumuşak ve elastik bir şekilde hareket etmesini sağlayarak, öğrencilere daha müzikal bir şekilde çalabilme yetisi kazandırır. Bu yüzden çift ses çalışmalarına mümkün olduğunca erken başlanmalıdır. Bir öğrencinin çift ses çalışmalarına başlaması için kulağın yeterli bir düzeyde gelişmiş olması gerekmektedir. Ayrıca öğrenci çift ses çalışmalarında iki sesi aynı anda duyacağından, işitme yeteneği çift ses çalışmaları sayesinde hızla gelişecektir. Öğrencinin iki sesi aynı anda duyması, kulakta fiziksel ve sinirsel bir gelişim gerektirir. Bilindiği gibi kulak en tembel organlarımızdan biridir. Çift ses çalışmalarında başarı sağlanabilmesi için, bu çalışmaların sürekli olarak devam ettirilmesi gerekmektedir. Öğretmen, öğrencinin çift ses çalışmalarına hazır olup olmadığına, öğrencinin sahip olduğu işitsel gelişimi değerlendirerek karar vermelidir. Çift seslerin doğru çalınabilmesi için, öğrencinin zihninde çalınan çift sese ilişkin bir beklentinin oluşması gerekir. Yani öğrenci çift sesi çalmadan önce, çalacağı sesin ne olduğunu zihninde canlandırabilmelidir. Bu sayede öğrencide hem psikolojik, hem sinirsel, hem de fiziksel değişimler söz konusu olmaktadır. Kemanda tek ses çalarken de, çift ses çalarken de zihinde oluşan bu beklenti, öğrencinin daha hızlı ilerlemesini sağlayacaktır.

Çift ses çalışmaları, yüz yıllardan beri süregelen keman eğitiminin en önemli parçalarından biridir. Eğer öğretmen, öğrencinin müziksel yetisi konusunda tereddütte kalıp çift ses çalışmalarına başlamakta gecikirse, öğrencinin kemandaki genel başarısı büyük ölçüde yavaşlayacaktır. Keman eğitiminde yer alan çift ses çalışmaları, vibrato ve pozisyon geçişleri gibi konulara ne kadar erken başlanırsa, genel sisteme o derece pozitif katkı sağlanacaktır.

Keman eğitiminin genelinde olduğu gibi çift ses çalışmalarında da öğretmen, öğrenciden öğrenciye göre değişen yapısal problemleri göz önünde bulundurarak bakış açısı esnek, araştırmacı, gözlemci ve yaratıcı bir kimliğe sahip olmalıdır. Örneğin öğretmen kullandığı çift ses metotlarının yanında, tamamen kendi yaratıcılığını kullanıp öğrencisine, onun eksik ve yapısal özelliklerini göz önüne alarak, çift seslerle ilgili kendince öğretim yöntemleri geliştirip, etütler ve küçük alıştırma düzenlemelidir.

Öğretmen, öğrencisinin yapısal durumunu ve eksiklerini göz önüne alarak, aşağıdakiler gibi etüt ve alıştırma düzenlemeli ve öğrenciden üst sesleri, sonra alt sesleri çalarak diğer partiyi söylemelerini, daha sonra ikisini bir bütün olarak çalmasını istemelidir. Bu öğrencinin kulak ve entonasyon bakımından gelişmesini ve çift sesleri nasıl çalması gerektiğini daha kolay anlamasını sağlayacaktır.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Türkiye'deki, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde verilen keman eğitiminde, çift ses çalma durumlarını ve çift ses çalışmalarına verilen önemi tespit etmek amacıyla yapılan araştırmadan elde edilen bulgu ve yorumlara bağlı olarak varılan sonuçlar ile bunlar ışığında oluşturulan öneriler sunulmaktadır.

5.1. Sonuçlar

1. Öğrenci anketlerinden edinilen bulgular yorumlanmış, ardından şu sonuçlara varılmıştır.

Edinilen bulgulara göre çift ses çalışmalarına yeterince önem verilmemekte ve çift ses çalışmaları büyük ölçüde ihmal edilmektedir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu çift ses çalmanın ne anlama geldiğini bilmektedir. Öğrencilere günlük çalışmalarında ne kadar çift ses çalışmalarına yer verdikleri sorulduğunda, büyük bir çoğunluğun bireysel günlük çalışmalarında çift çalışmalarına yer vermediği görülmektedir. Genel olarak öğrenciler çift ses çalışmaları ile kemana başlangıç aşamasında karşılaşmışlardır. Öğrencilerin bir kısmının şimdiye kadar hiç çift ses çalışmadığı dikkati çekmektedir.

Keman öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu, çift ses çalışmalarının çalgı hakimiyeti bakımından öğrenciyi olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı, kendilerine olan güvenlerini tek ses çalarken kısmen çalgılarına yansıtabilmekte, ancak öğrencilerin geneli çift ses çalarken özgüvenlerini kaybetmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, aynı pozisyondaki çift sesleri birbirine bağlarken kısmen; farklı pozisyondaki çift sesleri birbirine bağlarken sıklıkla sorun yaşamaktadır.

Öğrencilerin genelinde, çift ses çalışmaları fiziksel bir gerilime neden olmamaktadır. Çift ses çalışmaları genel olarak öğrencilerin sol kollarında, sol el ve bileklerinde kasılma ve ağrıya neden olmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmı sağ kollarında, sağ el ve bileklerinde çift ses çalışmalarından kaynaklanan kasılma ve ağrı gibi sorunlar yaşamamaktadır.

Keman öğrencilerinin büyük bir kısmı, keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yapılan çift ses çalışmalarının, öğrencinin entonasyon gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı tek sesli bir dizi, etüt veya eser çalarken entonasyon bakımından sorun yaşamamaktadır. Öğrenciler genel olarak aynı pozisyonda kalan çift seslerde kısmen, pozisyon geçişli çift ses çalışmalarında ise sıklıkla entonasyon sorunu yaşamaktadır. Öğrencilerin bir çoğu entonasyon sorunlarını düzeltmek ya da entonasyonlarını geliştirmek için, özel çalışmalar yapmakta; ayrıca çift ses çalışmalarını entonasyon gelişimi ve müziksel işitme yeteneğine olan etkileri bakımından, geliştirici ve yararlı çalışmalar olarak görmektedir. Genel olarak öğrenciler çift ses çalışmalarıyla, müziksel işitme derslerindeki başarılarının kısmen arttığını düşünmektedirler.

Keman öğrencilerinin büyük bir çoğunluğu, çift ses çalışmalarının müzikal gelişim bakımından öğrenciyi olumlu yönde etkileyeceğini düşünmektedir. Öğrencilerin geneli çift ses çalarken yaya gereğinden fazla basınç uygulayıp, müzikal bakımdan gerginlik ve sertlik gibi sorunlar yaşamaktadır.

Alt problemlerde yer alan, “Öğrencilerin çift ses çalışmalarına başlangıç zamanı ile yaşadığı fiziksel sorunlar arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aramak için, maddeler arasındaki ilişkinin anlamlılığını saptama amacıyla elde edilen veriler üzerinde kay – kare tekniği uygulanmış ancak yapılan analiz sonucunda her bir karşılaştırma için beklenen değerlerin 5’den küçük olduğu gözenek sayısı toplam gözenek sayısının %20’sini aştığı için karşılaştırma yapılamamıştır.

Alt problemlerde yer alan, “Öğrencilerin çift ses çalışmalarına başlangıç zamanı ile yaşadığı entonasyon sorunları arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aramak için, maddeler arasındaki ilişkinin anlamlılığını saptama amacıyla elde edilen veriler üzerinde kay – kare tekniği uygulanmış ancak yapılan analiz sonucunda her bir karşılaştırma için beklenen değerlerin 5’den küçük olduğu gözenek sayısı toplam gözenek sayısının %20’sini aştığı için karşılaştırma yapılamamıştır.

Alt problemlerde yer alan, “Öğrencilerin çift ses çalışmalarına başlangıç zamanı ile yaşadığı müzikal sorunlar arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aramak için, maddeler arasındaki ilişkinin anlamlılığını saptama amacıyla elde edilen veriler üzerinde kay – kare tekniği uygulanmış ancak yapılan analiz sonucunda her bir karşılaştırma için beklenen değerlerin 5’den küçük olduğu gözenek sayısı toplam gözenek sayısının %20’sini aştığı için karşılaştırma yapılamamıştır.

2. Öğretmen anketlerinden edinilen bulgular yorumlanmış, ardından şu sonuçlara varılmıştır.

Keman öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu, çift ses çalışmalarına her keman dersinde yer verilmesi gerektiğini ve bu çalışmaların ayrı bir çalışma bölgesi olarak ele alınması gerektiğini düşünmektedir. Öğretmenler büyük bir kısmı, çift ses çalışmalarının, öğrencinin çalgı hakimiyetinin gelişimi, entonasyon gelişimi ve müzikal gelişimi bakımından gerekliliğine ve keman eğitiminin başlangıç düzeyinde, boş tellerde çift ses çalışmalarına başlanması gerektiğine tamamen katılmaktadır. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç

düzeyinde başlanmasının, öğrencinin çalgı hakimiyetini ve müzikal gelişimini büyük ölçüde olumlu; entonasyon gelişimini tamamen olumlu; ayrıca çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde başlanmasının, öğrencinin ileriki yaşantısında öğrenciyi çalgı hakimiyeti ve entonasyon bakımından tamamen olumlu; müzikal bakımdan büyük ölçüde olumlu olarak etkileyeceğini düşünmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerden alınan yanıtlardan edinilen bulgular karşılaştırıldığında, öğretmenlerin çift ses çalışmalarına önem verdiği ancak, bu gösterdikleri önemin keman öğrencilerine yansımadağı görülmektedir. Öğretmenlerden edinilen bulgular, çift ses çalışmalarının, derslerde ayrıca üzerinde durulması gereken bir çalışma bölgesi olduğu, çift ses çalışmalarının başlangıç seviyesinde de yapılması gerektiği, bunun öğrenciyi çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikal bakımdan olumlu yönde etkileyeceği yönündedir. Öğretmenlerden edinilen bulgularla, öğrencilerden edinilen bulgular arasında bir tutarsızlık vardır.

Keman öğretmenleri derslerinde, çift ses çalışmalarına yönelik olarak (en yaygın kullanılan, en az kullanılan doğru) Ömer CAN, H. SİTT 5, O. SEVCİK 9, C. FLESCHE, BLOCH, CRICKBOOM, GRIGORIAN, SCHRADIECK, MANUEL DE VIORA ve Ali UÇAN'ın yazmış olduğu metot ve etüt kitaplarını; SEITZ Re Maj. Konçerto, SCHÜLLER Sol Maj. Konçerto, ACCOLAY La Min. Konçerto, Tartini Sonat ve CORELLI La Folia gibi eserleri kullanmaktadırlar.

3. Üniversitelerimizde uzun yıllardır görev yapan keman eğitimcileriyle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular yorumlanmış, ardından şu sonuçlara varılmıştır.

Keman eğitimcileri, çift sesli çalışmaların tek sesli çalışmalar kadar önemli olduğunu fakat çift ses çalışmalarının öğretmenler ve öğrenciler tarafından ihmal edildiğini düşünmektedir. Genel olarak çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç aşamasında, boş tellerle başlanması gerektiğini savunmaktadır. Keman eğitimcileri; çift ses çalışmalarının öncelikle boş tellerle; bir tel boş olmak üzere diğer telin kullanıldığı çalışmalarla; iki telin de değişen seslerle kullanıldığı, sesler arasındaki

ilişkilere ve ses temizliğine önem verilerek yapılan çalışmalarla; öğrencinin seviyesine uygun metotlarla ya da öğretmenin kendi düzenlediği küçük etütlerle; öğrencinin seviyesi ilerledikçe gam, arpej, alıştırma ve etütlerle yapılması gerektiğini; ayrıca bu çalışmalarda, öğretmenin yaratıcılığının son derece önemli olduğunu belirtmektedir.

5.2. Öneriler

Araştırmanın ışığında geliştirilen aşağıdaki önerilerin yerine getirilmesi gerekli ve yararlı görülmektedir.

1. Öğrencilerin günlük bireysel çalışmalarında, çift ses çalışmalarına yer verilmelidir.
2. Çift ses çalışmalarına, tek sesli çalışmalar kadar önem verilmelidir.
3. Çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başında, boş tellerle başlanmalıdır.
4. Çift ses çalışmaları öğrenciye ayrı bir ödev olarak verilmeli ve her ders öğrenciden istenmelidir.
5. Öğretmen yaratıcı olmalı ve öğrencinin eksiklerine ve yapısına göre çift ses çalışmaları düzenlemelidir.
6. Öğretmenler araştırmacı olmalı ve keman eğitimindeki gelişmeleri yakından takip etmelidir.
7. Çift ses çalışmalarına geç başlamak, öğrencilerde korku, kaygı, teknik, entonasyon ve müzikal sorunlar gibi hem psikolojik, hem de fiziksel sorunlara neden olacağından, çift ses çalışmalarına başlamada geç kalınmamalıdır.
8. Öğrencinin özgüven kazanması sağlanmalıdır.

9. Çift ses çalışırken tempo çok yavaş alınmalı, çalışma teknik, çalgı hakimiyeti, entonasyon ve müzikalite bakımından hem öğrenci, hem de öğretmen tarafından gözlenmelidir.
10. Çift ses çalışmalarında en ufak bir entonasyon sorunu göz ardı edilmemelidir.
11. Çift sesli çalışmaların temiz ve doğru olarak çalınması, öğrencinin işitme yeteneğiyle doğru orantılı olduğundan, öğrencinin müziksel işitme yeteneğinin gelişimine ve müziksel işitme derslerine daha çok önem verilmelidir.
12. Pozisyon geçişli çift seslerin çalgı hakimiyeti ve entonasyon bakımından sağlıklı olabilmesi için bu çalışmaların öğrenciye verilmesinde acele edilmemeli; tek seslerde pozisyon geçişleri sağlandıktan sonra çift seslerde pozisyon geçişlerine geçilmelidir.
13. Çift seslerde pozisyon geçişleri çok yavaş bir şekilde etüt edilmeli; teknik, entonasyon ve müzikalite sorunları göz ardı edilmemelidir.
14. Çift ses çalışmaları sol el tutuş tekniğini olumlu yönde geliştirmektedir ancak, bu çalışmalar sırasında öğrenci kasılmadan dolayı herhangi bir tutuş sorunu ile karşılaşıldığında hemen müdahale edilmelidir.
15. Çift ses çalışmaları öğrenciye verilirken, öğrencinin seviyesi mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.
16. Fiziksel olarak gerginlik ve kasılmaların yaşandığı durumlarda sakatlık durumunun ortaya çıkmaması için çalışmaya ara verilmelidir.
17. Kasılma ve ağrıların süreklilik gösterdiği durumlarda öğrenci zorlanmamalı, ve doktora gitmesi sağlanmalıdır.
18. Müzikal gerginlik, daha çok fiziksel ve psikolojik gerginlikten kaynaklandığından, müzikal olarak yumuşaklığın sağlanması için ilk önce bu sorunlar çözülmelidir.
19. Çift ses çalışmaları keman dersi öğretim programına dahil edilmelidir.

KAYNAKÇA

AKBULUT, H. Hüseyin. (1973). **Filarmoni Dergisi**. Ankara: Başnur Matbaası

BANG, Maia. (1922). **Violin Method Part V**. Newyork Carl Fischer, Inc.

BERIOT, Charles-Auguste. (1986). **The Method For Violin**. Paperback: Lehman.

BÜYÜKAKSOY; Feridun. (1997). **Keman Öğretiminde İlke ve Yöntemler**. Ankara: Armoni Ltd. Şti.

BÜYÜKKAYIKÇI, G. Elif. (2004). Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Müzik Eğitimi Anabilim Dalları Yaylı Çalgı Öğrencilerinin Günlük Bireysel Çalışma Yöntemleri. **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi)**.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2002). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: Pegem A Yayıncılık

BYTOVETZSKI, Pavel. (1918). **How to Master The Violin**. New York: Cas H Ditson & Co and Cicago.

ÇİLDEN, Şeyda. (2000). Kemanda Nitelikli Ses Elde Etmede Yay Kullanımının Önemi. **G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:20 Sayı:2**.

ÇİLDEN, Şeyda. (2001). Yaylı Çalgıda Ses Temizliği. **Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi Cilt:14 No:1**.

DELİKARA, Ali. (2002). Ülkemizdeki Eğitim Fakülteleri GSEB Müzik Eğitimi ABD Keman Eğitimi'nde Yaygın Olarak Kullanılan Keman Metotlarının Keman

Eğitimi Ders Programlarına Yönelik Olarak İncelenmesi. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi).**

EROL, Meltem. (2001). Keman Eğitiminde Duruş, Tutuş, Hazırlık, Vücut Hareketleri, Keman Teknikleri ve Çalışma Yöntemlerinin İncelenmesi. **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi).**

FAYEZ, Semra. (2001). **Kuramdan Uygulamaya Başlangıç Keman Eğitimi.** Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.

FISCHER, Simon. (1997). **Basics.** London: Hinrichsen Edition, Peters Edition Limited.

GÖBELEZ, Cemalettin. (1996). **Çalgılar Dünyasında Keman.** İstanbul: Listzt Müzikevi Yayınları.

MERDİNLİ, Özlem. (1998). Keman Sol El Tekniğinin Galamian ve Rus Okullarından Örneklerle İncelenmesi. **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

NALBANTOğLU, Ertem. (2002). Keman Eğitiminde Parmaklandırmanın (Duvate) İlkeleri, Karşılaştırılan Problemler ve Çözüm Önerileri. **Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).**

ÖZAY, Serkan. (2005). Viyola Öğretiminde Kullanılan Mazas “Special Etudes Op.36” Metodunun Sağ El ve Sol El Teknikleri Yönünden İncelenmesi. **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi).**

SAY, Ahmet.(2002). **Müzik Sözlüğü.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları

ŞENDURUR, Yılmaz. (2001). Keman Eğitiminde Etkili Öğrenme-Öğretme Yöntemleri. **Ankara Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt: 21 Sayı:3.**

UÇAN, Ali. (1997). **Müzik Eğitimi Temel Kavramlar İlke ve Yaklaşımlar.** Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları

[http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCzikalite.](http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCzikalite)

EKLER

ANKET
(Öğrenci)

1. Kaç yıldır keman çalmaktasınız?
  - 1-2
  - 3-4
  - 5 ve üzeri

2. Kemanda “çift ses çalma” nın ne anlama geldiğini biliyorum.
  - Evet
  - Kısmen
  - Hayır

3. Çift sesli çalışmalarla, keman çalışmanızın hangi düzeyinde karşılaştınız?
  - Keman çalmaya başladıktan hemen sonra
  1. Pozisyonu bitirdikten sonra
  2. ve 3. pozisyonu bitirdikten sonra
  - Hiç

4. Günlük çalışmalarında çift ses çalışmalarına yer veriyorum.
  - Evet
  - Kısmen
  - Hayır

5. Keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yapılan çift ses çalışmaları, öğrencinin çalgı hakimiyetini olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum.
  - Evet
  - Kısmen
  - Hayır

6. Çift sesli dizi, etüt ve eser çalışmalarının, çalgı hakimiyetimi olumlu yönde geliştirdiğini düşünüyorum.
- Evet
- Kısmen
- Hayır
7. Tek sesli bir etüdü ya da eseri çalışırken, kendime olan güvenimi, tüm davranışlarımla keman çalışıma yansıtabiliyorum.
- Evet
- Kısmen
- Hayır
8. Çift sesli bir etüdü ya da eseri çalarken, kendime olan güvenimi, tüm davranışlarımla keman çalışıma yansıtabiliyorum
- Evet
- Kısmen
- Hayır
9. Aynı pozisyondaki çift sesleri birbirine bağlarken, çift sesli notalar arasında kopma ya da bekleyerek çalma gibi sorunlar yaşıyorum.
- Evet
- Kısmen
- Hayır
10. Pozisyon geçişli çift sesleri birbirine bağlarken, çift sesler arasında kopma ya da bekleyerek çalma gibi sorunlar yaşıyorum.
- Evet
- Kısmen
- Hayır

11. Keman çalışırken yaptığım çift ses çalışmaları, vücudumda (Çene ağrısı, diş sıkılmak..vs. gibi) fiziksel bir gerilime neden oluyor.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

12. Kemanda çift ses çalarken, sol kolumda kasılma ve ağrı hissediyorum.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

13. Kemanda çift ses çalarken, sağ kolumda kasılma ve ağrı hissediyorum.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

14. Kemanda çift ses çalarken, sol elimde veya bileğimde kasılma ve ağrı hissediyorum.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

15. Kemanda çift ses çalarken, sağ elimde veya bileğimde kasılma ve ağrı hissediyorum.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

16. Keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yapılan çift ses çalışmaları, öğrencinin entonasyon gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum.

Evet

Kısmen

Hayır

17. Kemanda tek sesli dizi, etüt veya eser çalarken entonasyon sorunu yaşıyorum.

Evet

Kısmen

Hayır

18. Kemanda pozisyonda kalarak çalınan çift sesli dizi, etüt veya eserlerde entonasyon sorunu yaşıyorum.

Evet

Kısmen

Hayır

19. Kemanda pozisyon geçişli çift sesleri çalarken entonasyon sorunu yaşıyorum.

Evet

Kısmen

Hayır

20. Entonasyon problemimi düzeltmek veya entonasyonumu geliştirmek için özel çalışmalar yapıyorum.

Evet

Kısmen

Hayır

- 21.** Çift sesli dizi, etüt ve eser çalışmalarının, Entonasyon problemimi düzelttiğini ya da entonasyonumu geliştirdiğini düşünüyorum.
- Evet
- Kısmen
- Hayır
- 22.** Çift sesli dizi, etüt ve eser çalışmalarının, müziksel işitme yeteneğimin gelişmesini sağladığını düşünüyorum.
- Evet
- Kısmen
- Hayır
- 23.** Kemanda çift ses çalışmalarına başladıktan sonra, müziksel işitmeye dayalı derslerimdeki başarıım arttı.
- Evet
- Kısmen
- Hayır
- 24.** Keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yapılan çift ses çalışmaları, öğrencinin müzikal gelişimini olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum.
- Evet
- Kısmen
- Hayır
- 25.** Çalıştığım etüt veya eseri çalarken çift sesli bir pasajın gelmesi, beni müzikal olarak sertleştiriyor.
- Evet
- Kısmen
- Hayır

26. Çift ses çalarken, yaya gereğinden fazla basınç uyguluyorum.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

27. Kemanda çift ses çalarken, sağ elimle yaya uyguladığım basıncın fazla olması nedeniyle, müzikal olarak gerginlik ve sertlik gibi sorunlar yaşıyorum.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

28. Kemanda çift ses çalarken, vücudumun ve kollarımın gerginliğinden kaynaklanan, sert çalma ve müzikalitenin gereklerini yerine getirememe gibi sorunlar yaşıyorum.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

29. Çalıştığım etüt veya eseri çalarken çift sesli bir pasajın gelmesi beni korkutuyor.

- Evet
- Kısmen
- Hayır

ANKET
(Öğretmen)

1. Hangi okuldan mezun oldunuz?
  - Batı Müziği Konservatuarı
  - Türk Müziği Konservatuarı
  - Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü
  - Güzel Sanatlar Fakültesi
  - Diğer

2. Kaç yıldır keman öğretmenliği yapıyorsunuz?
  - 1-4
  - 5-8
  - 9-12
  - 13-16
  - 17 ve üzeri

3. Şimdiye kadar hangi kurumlarda keman öğretmenliği yaptınız?
  - İlk ve Orta Öğretim kurumları
  - Konservatuar
  - Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
  - Güzel Sanatlar Fakültesi
  - Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü

4. Çalışmakta olduğunuz kurumda kaç tane keman öğrenciniz var?
- 0-5
  - 6-10
  - 11-15
  - 16-20
  - 21 ve üzeri
5. Keman derslerinde, çift ses çalışmalarına yer verilmelidir. Katlıyor musunuz?
- Tamamen
  - Büyük ölçüde
  - Kısmen
  - Az
  - Hiç
6. Keman derslerinde, çift ses çalışmaları ayrı bir konu olarak ele alınmalıdır. Katlıyor musunuz?
- Tamamen
  - Büyük ölçüde
  - Kısmen
  - Az
  - Hiç
7. Çift ses çalışmaları öğrencinin çalgı hakimiyetinin gelişmesi bakımından son derece gereklidir. Katlıyor musunuz?
- Tamamen
  - Büyük ölçüde
  - Kısmen
  - Az
  - Hiç

8. Çift ses çalışmaları öğrencinin entonasyon gelişimi bakımından son derece gereklidir. Katlıyor musunuz?
- Tamamen
- Büyük ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç
9. Çift ses çalışmaları öğrencinin müzikal gelişimi bakımından son derece gereklidir. Katlıyor musunuz?
- Tamamen
- Büyük ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç
10. Keman eğitiminin başlangıç düzeyinde, boş tellerle de olsa çift ses çalışmalarına yer verilmelidir. Katlıyor musunuz?
- Tamamen
- Büyük ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç
11. Çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde başlanması, çalgı hakimiyeti gelişimi bakımından öğrenciyi olumlu yönde etkiler. Katlıyor musunuz?
- Tamamen
- Büyük ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç

12. Çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde başlanması, entonasyon gelişimi bakımından öğrenciyi olumlu yönde etkiler. Katlıyor musunuz?

- Tamamen
- Büyük ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç

13. Çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde başlanması, müzikal gelişim bakımından öğrenciyi olumlu yönde etkiler. Katlıyor musunuz?

- Tamamen
- Büyük ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç

14. Çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yer vermek; ileriki yaşantısında çift ses çalarken, çalgı hakimiyeti, bakımından öğrenciyi olumlu yönde etkiler. Katlıyor musunuz?

- Tamamen
- Büyük ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç

15. Çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yer vermek; ileriki yaşantısında çift ses çalarken, entonasyon bakımından öğrenciyi olumlu yönde etkiler.

Katlıyor musunuz?

Tamamen

Büyük ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

16. Çift ses çalışmalarına keman eğitiminin başlangıç düzeyinde yer vermek; ileriki yaşantısında çift ses çalarken, müzikalite bakımından öğrenciyi olumlu yönde etkiler.

Katlıyor musunuz?

Tamamen

Büyük ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

17. Çift ses çalışmalarında kullandığınız metot, etüt ve eserler nelerdir?

.....
.....
.....

**TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERDE UZUN YILLARDIR GÖREV
YAPAN KEMAN EĞİTİMCİLERİ İÇİN HAZIRLANMIŞ
GÖRÜŞME SORULARI**

1. Keman eğitiminde çift ses çalışmalarının önemi nedir?
2. Keman eğitiminde, çift ses çalışmalarına sizce hangi düzeyde başlanmalıdır?
3. Keman eğitiminin başlangıç düzeyinde çift ses çalışmalarına başlanması konusundaki görüşleriniz nelerdir?
4. Öğrencilere çift ses çalmayı öğretirken nasıl bir yöntem izlenmelidir?